Iz mladieh lietah.

PJESME

Dra **Napoleona Špun-Strižića.**

(Čisti iznos namienjen je učiteljskoj zadrugi.)

U Zagrebu, 1866.

Tiskom Dragutina Albrechta.

Mlada ljeta.

Prelijepa ruža mi je cvala,
Kó angjelak smješila se meni
I mirisnim dahom odisala,
Ljuljajuć me u sanak ljuveni.
Na srcu si liepu ružu gojih,
Njezinim ja dahom dušu pojih
Te sav grlih od miline sviet —
Oj to bjaše dražest mladieh liet'!

Al me izza lišća ružičina
Rano dirnù trn-zasjednik kleti:
Svak' bì ružin listak — struk pelina,
A kó utva bajna — san odletì.

U srcu mi ugnjezdì se srda,
Pritisnù mi grud kó stiena tvrda,
Satriè pusta liepi ružin cviet —
Ah to bjaše tuga mladieh liet'!

Čarobni taj cviet me iznevjerì;
Al mi ostà jedan živac-kamen,
Iz njeg' skaču ognjeni iveri,
Iz njeg' plane i po jasan plamen:
A taj živac — on sám nije varka! —
To je roda moga ljubav žarka,
Što me bodri svedj na smjeli let —
Ljubav roda, ponos mladieh liet'!

Kadnogodjer razkošju uzkliknu',
Od veselja pjesma mi zaorì,
A iz svake suze pjesma niknù,
Što s' mi mladim licem kad oborì :
Slast i tugu u pjesmu prelievah,
A svedj slavu tvoju, rode, pjevah.
Pjesma bjė mi blago — rode moj,
Nut' mog blaga na žrtvenik tvoj !

Pjesme lirične.

1859—1863.

Kó u mrtvoj zemlji...

Kó u mrtvoj zemlji zrnce sjetno
Srce mi je driemalo u grudi;
Tvoj ga pogled — sunašce proljetno,
K mladu žiću izza sna probudi.

U drhćuću ruku moju ti si
Bielu svoju položila ruku:
B o g dva mlada srca vidjè s vîsi
I čù, jednim udarom gdje tuku.

Riećcu tada šaptnula si meni,
Sladka mi se rieć ta svedj odzivlje,
Sad kó slast, a sad kó bol ljuveni...
Svedj s' odzivlje — tebe blagosivlje.

Nježna si . . .

Nježna si ko zefir, što se
Sunčanijem ljulja trakom —
Kuda prodješ, niti travke
Satriet nećeš pod korakom.

Al po trnju i korovu
Svjetske staze vodit znadu :
Strah me, dušo, da i tebi
Gorka časka nezadadu.

Nu da nikad duša tvoja
Ljuta krša neosjeti,
Pred stazu ću svaku tebi
Svoje srce prostrijeti.

Sad si kano . . .

Sad si kano
Jari dan vesela,
Umiljata
Kó krotka gazela.

A sad si mi
Divno zamišljena,
Kano ruža
Maglom ovijena.

Sad uzdahneš,
Sad se smiješiš la'ko
A svedj si mi
Čarobna jednako.

Kad uzdahneš,
San bih s tobom snio,
Kad se smješiš,
Rani te privio.

Svedj si nova,
A svedj ipak jedna
Baš kó alem —
Al si više vriedna!

O preliepe noći!...

Noćca bjaše, krasna noćca jara.
Puna bajne miline i čara:
Sviet snivaše proljetan liep san,
A vilinski bjaše zemlja stan:
O preliepe noći!

Tamo, dušo, boravismo sami,
Sjene vilah letahu nad nami,
Svud oko nas šaptao je gaj,
Ah presladak bjaše šapat taj —
O preliepe noći!

Čega l' srce prepuni se meni,
Il dražesti, il mukah ljuveni',
Il tog sladkog šapta odasvud? —
Ja opojen padoh teb' na grud.
O preliepe noći!

Kano zviezda tad kroz mjesečinu
U tvom oko jasna suza sijnù —
Ah ta zviezda pokazà mi raj,
O kom sladko šaptao je gaj —
O preliepe neći!

S tebe...

S tebe, liepo milje moje,
Radostni mi dani sviću,
Ti si dražest srca moga,
Blagoslov si mojem' žiću.

Ti si vrutak mira moga,
Tvoja mehka ruka biela
Satrla je bolne stope
Nepokoja meni s čela.

Duhu si mi desno krilo,
Uza te se vedar diže,
Kó ljubavni glasnik smion
Letom svemir nadosiže.

S tebe niče, tebi valja,
Štogodj činim, što li snujem —
Svjetove bih zauzimó,
Njimi tebe da darujem!

Pusti, dušo . . .

Pusti, dušo, neka plamti
Žar taj sveti, bogodani;
Pred mrazom će svieta hladnog
Svetinje da tvoje brani.

Višnja ruka blagonosna
U cvijetak miris lije,
A u ljudske grudi ljubav,
Čisto srce njom da grije.

Nisu ono oči . . .

Nisu ono oči,
Već su plava dva jezera,
Iz njih bajnih sjaje
Do dva zrna od bisera.

Nisu ono oči,
Već čarobne dvie ljubice,
Gdje jim biela zora
Nježno ljubi rosno lice.

Nisu ono oči,
Dva s' angjela tamo smieše:
Sadjoše mi s neba,
Bolno srce da utješe!

K meni! . . .

Kad ti tuga dahom dan okuži,
Kad za tobom suhu ruku pruži:
A ti bježi kó košuta
Izpred gorskog risa ljuta —
U naručje amo moje!

Na srcu ću tebe ogrejati
Kó nejako čedo dobra mati,
Da s' razvedri tvoje čelo,
Ti golubče moje bielo —
U naručje hodi moje!

Kad ti duši lijep danak svane,
Kad dražesti tvoje bogodane
U oku ti sijnu bajno
Kó na nebu sunce sjajno —
U naručje hodi moje!

Pa iz sladke izpijmo tad čaše
Rajsku ljubav, dušu duše naše —
Nek i nebo nam zavidi,
Kad blaženost našu vidi —
U naručje hodi moje!

I ma umro od slasti ljuvene,
Tvoj bi cjelov uzkrisio mene,
Ah tvoj cjelov! — u tvrd kamen
Ulio bi živi plamen —
U naručje hodi moje!

Oj djevo moja . . .

Oj djevo moja milena,
Ti ljubice mi jara,
Što viernom dišeš ljubavi,
A puna slasti, čara:

Ja svetinje si sahranih
U tvoje čiste grudi;
Jer bolje angj'o čuvat zna,
Što j' sveto, nego l' ljudi.

Al živ je oganj stopio
To srce moje s tvojim —
Što imadoh, što l' dadè ti?
O sám se pitat bojim.

Li jedno znam: to srdašce,
Što bujno sad tol' bije,
Sirotče jadno bilo bi,
Da tebe, dušo, nije!

U crkvu je pošetala . . .

U crkvu je pošetala,
Na koljena tamo pala;
Sklopila je ruke krasne
I podigla oči jasne —
Ta dva oka preubava,
Dva goluba nježna plava.

Ah to čedo gledjuć mlado,
Ja molitve reć neznado':
Al občinjen tad poćutih,
Gdje iz svjetskih kinah ljutih
Bjeh uznešen do nebesa',
Da mi duša Višnjeg slavi,
Što blag stvara ta čudesa
Od milinja i ljubavi!

Pod lipom . . .

Pod lipom sam mlad zaspao,
Čudan sanak tu sanjao.

Priletile liepe vile,
Sitno kolo izvodile.

Jedna vila zapjevala,
Lipa slašću zadrhtala.

Zadrhtala, prosuzila —
A suza joj cvietak bila.

Netom cvieće padat stade,
Al i vilah ponestade:

U lipov se cviet stvoriše,
Pa s cvijećem proletiše.

Jedan cviet tad meni pade
Baš na žive grudi mlade:

Od mirisa i miline
Ja se prenem — sanak mine . . .

Nu tko li me tad probudi —
Cviet il vila? — tajna budi!

Jadi su ti . . .

Jadi su ti jednoč gorki
Pozastrli vedro čelo,
Kó kad zastre siva magla
Liljanovo gondje bielo.

A kad sam te, srce moje,
I sám tužan ja pogledó,
Sitno ti se biser-zrnje
Prosulo niz lice bliedo.

Mili Bože, men' s' učinì,
Tad kó da sam ugledao
Andjela, gdje j' za sviet ovaj
Milost proseć zaplakao!

Pjesnik.

Da dieliš zlo i dobro sve
Po volji božjoj sa mnom? —
O djevo moja nadaj se
I mnogom' času tamnom'.

Jer pjesnik sam po srcu svom,
Te menom sudba vlada:
„Za svaku slast pretrpit ćeš
Na svietu trista jada'.

Za pravdu ćeš se boriti
I roda svoga slavu,
A nikad stanka nećeš nać,
Da u mir skloneš glavu.

A kroz sav život najljuća
Progonit će te muka.
Za ljnbav tvoju kamen će
Đić na te mnoga ruka.

Ti stvarat ćeš svedj svjetove
U živom srcu svome.
A suznim okom gledat ćeš,
Gdje pomalo se lome!“

Raj medj svietom . . .

Raj medj svietom zaman tražiš,
Al nam Gospod milost dade,
Sám u svojoj da ga grudi
Nadje, tko ga naći znade.

Al tkogodj ga jednoč nadje,
Pred svijetom nek ga krije —
Neka pusti, da mu srce
Nad tim rajem sámo bdije!

Bog stvori svakom' srcu . . .

Bog stvori svakom' srcu
Po zviezdu òdvieka,
Oh blažen svak' na svietu,
Tko svoju zviezdu zna.

I meni Bog je zviezdu
Medj zvjezdicami dó;
Nju poznadoh na nebu —
Moj blagoslov je to.

Kad cvietak cvasti zače,
Tad sijnù njezin trak:
U bielu zoru stvori
Mog srca pusti mrak.

Nju čuva čist angjelak
Daleko òd mene —
Daleko, da mi srce
Od želje za njom mre.

Al zviezda moja noći
Medj zvjezdicami sja,
A blažene pak čase
Tad časim mladjan ja.

Tad zaigra mi struna
U grudi nesjetna,
A pjesma iz nje niče,
Kó ruža proljetna.

Ljubice i djevojka.

Sijnulo sunašce,
Proljetne ljubice
Sve u jasnih suzah
Utopile lice.

Zapità djevojka:
„Oj ljubice plave,
Zašt' u krasnu zoru
Plačete ubave?"

„Zar je crna noćca
I ta pusta tama
Milija i draža
Od zorice vama?"

„„A rad šta li, djevo,
Tebe suza snadje,
Kad se dragog sjetiš
I slasti najsladje?""

Kad se blažen . . .

Kad se blažen ja zagledjem
U to liepo tvoje oko,
Čini mi se, da ti vidim
Baš u srce preduboko.

A u srcu vidim tvojem
Divno gondje, cvietak liepi —
Miris njegov umornu mi
Dušu rajskim čarom kriepi.

Hladne mi se sve tad čine
Sladke rieči o ljubavi;
Rieč bo niknù s ovog svieta,
S neba pak taj cviet ubavi.

Tada mi je molit samo:
„Nedaj Bože, da uvene
Liepi cviet taj — nedaj da ga
Dirnu ruke nesvećene!“

Prijateljica.

Rekla dieva: „Ljubovca ti
Bit nemogu, al ti velju:
Vierno ću te njegovati,
Mlad pjesniče-prijatelju!"

Njojzi momče: „Ruku amo,
Moja vierna prijo liepa!
Najpr'e trn izčupaj samo,
Što mi grud tol' ljuto ciepa!"

Znadem tebe . . .

Znadem tebe, dušo moja,
Kano čedo što poznaje
Majku svoju, kojano mu
Svóm ljubavlju život daje.

Znadem tebe, dušo moja,
Kó što golub zna glasove,
Kojimi ga nježno gučeć
Golubica k sebi zove.

Znadem tebe, dušo moja,
Kó što cvietak sunce znade,
Pred kojim je razvijao
Gondjeta i listke mlade.

Znadem tebe, dušo, znadem —
Al dolaze sladki časi,
Gdje ti dražest bezimena
Golubije oko krasi.

Dražest tu ja nazvat neznam,
Već ju srce samo ćuti:
Baš ko stoto alahovo
Ime, o kóm derviš sluti.

Kó što derviš stoto ime
Izreć znade tek po smrti,
Tako čar tvoj nezna sbrojit,
Tko zemaljske staze prti.

Potočiću srebroglasni . . .

Potočiću srebroglasni,
K stanku moje drage teci;
Što ja nosim na srdašcu,
Njojzi, dragom čedu, reci:

Al se jadan nezagledji
U vilinske oči njene,
Jer ćeš od njih oniemiti —
Oniemiti poput mene!

Tvoje ime.

Da sam nješto pčela lahka leta,
Od cvieta bih letio do cvieta,
Na svaki bih cvietak mio
Tvoje ime bilježio:
Nek pod veče
Tvojim dahom diše,
Nek sladje miriše
Sitno cvieće!

Da sam nješto siv iz gore soko,
Ime bih ti urio visoko
Vrh timorah u stijene
Žarom sunca pozlaćene:
Nek vjetrovi
S vîsi dunu tvoje ime;
Neka Višnji sav sviet njime
Blagoslovi!

Da sam nješto titan gorostasni,
Do nebesah penjó bih se jasni',
Do zviezde bih zviezdu slagó,
Složio ti ime drago:
Neka plamti
U slavju ljuvenu —
Nek sviet uspomenu
Viek ti pamti!

Kroz noć . . .

Kroz noć leta tihi zefir,
Driemajuće cvieće ljubi,
Cvieće se od slasti budi —
Al on u tih gaj se gubi.

Za tim gajem, tamo stoji
Dieve moje stanak mili;
Oj zefiru, de poleti
Na laganih k njojzi krili'.

Poljubi joj vedro čelo,
Poljubi joj lice bliedo,
Pak mi dodji natrag šaptnut,
Sanja l' o men' krasno čedo?

Kad se tebe sjetim . . .

Kad se, dušo, tebe sjetim,
Presladka me dvojba snadje:
Bi l' te pjevó — il da radje
Kó angjela tebe svetim.

Kad se smislim, grud da tvoja
U ljubavi za me gori,
Vedra mi je kob tad moja
A složan mi glasak sbori:

„Milostiv je Bog ti bio,
Mladu đušu pomilovó,
Sve ti griehe oprostio —
Golubče ti dao ovo!“

Na poljani . . .

Na poljani kroz noć gluhu
Potočić se bistri vije;
Bježi l' pred njim tihi sanak,
Te još samcat bolan bdije?

Sliku jasne večernice
On na prsih nosi svoji':
Sad zadrhće, kano da se
Za milenu sliku boji;

A sad opet kroz tišinu
Zaromoni preblaženo —
Od miline, štono mu je
Sliku nosit tu sudjeno . . .

Tako nosim ja na srcu,
Oj djevojko sladka mala,
Sliku tvoju, a rad nje mi
Često duša zadrhtala.

A ipak je mladu meni
Ta lijepa slika tvoja
Sve milinje na svijetu
I najsladja razkoš moja!

Gine vjera . . .

Gine vjera men' iz grudi —
Ah de šaptni riečcu samo,
Dušo draga, da se vrati
Blaga vjera u grud amo.

Ufanje mi čezne sladko —
Hodi, dušo, pogledj' mene,
Tvoj će pogled razagnat mi
Izpred duše mrke sjene.

Srca mi se inje hvata
S nevjere te svjetske klete —
Oj grlice, prikrili me,
Plam ljubavi spasi svete.

Hodi, hodi, rano moja,
Sladko moje milovanje:
Ti mi budi na svijetu
Vjera, ljubav i ufanje!

Ona pjeva . . .

Ona pjeva. — Meni srce trne
Od razkošja bajna i miline,
Kó grešniku, dan kad spasa sijne,
Ter oprostnik okom k njemu svrne.

Nisu zvuci pjesamah to milih,
Već su ono sićani angjeli,
Što iz njenih grudih čistih bieli'
U sviet lete na zlaćenih krilih.

Krilom mi se srca dotaknuše,
Ter svjetove ugledah neznane
I oćutih divne sladke ràne,
A sám svoje nepoznadoh duše.

Ona pjeva. — Meni drhću grudi:
Sad bih s težkih umirao muka',
A sad mi se s nova opet zvuka
Na pó mrtvo srce slašću budi!

Slava i ljubav.

Čuh, gdje svijet tebe slavi
I zanešen ime ti spominje —
Meni bjaše: kano da je
Grud mi ledno posulo tad inje.

Sunašce je žarko — slava,
Mlada ljubav — kap je rose râne ...
Ja se bojah, kap da sitna
Od sunčana žara neusane.

Al iz sitne rosne kapi
Razlilo se more od miline,
A to sunce — slava tvoja,
Sjajem rajskim rubi mu pučine!

Krasna sudba . . .

Krasna sudba sjajnošću ti
Odjenula dane,
Tebi dade, čim daruje
Svoje odabrane.

Za ljepote sveštenicu
Tebe pomazala,
Sladku pjesmu, svjetovladnu,
Za žezlo ti dala.

Pjesmom svojom kraljuješ ti
Ljudskijem grudima,
A ljepota j' rajska sve, što
Sviet od tebe prima.

Kog uzdigneš do te bajne
Svoje carevine,
Od slasti za povratkom ga
Pusta želja mine.

Na zemlju se dolje više
Ni vraćao nebi —
Već bi tamo sanjat htio
O nebu i — tebi!

Zapjevaj!

Kroz crni oblak munja blišti,
Men' grud još crnji oblak tišti.
Da smetnem s uma pusti vaj,
Oj dušo zapjevaj!

Na lahkih krilih pjesme tvoje
Uzletimo nas mladih dvoje
U kraj, gdje tries i vihor ljut
Nas nemož' dostignut.

Taj divni sviet — ma bajka samo,
Ma tlapnja bio — let'mo tamo,
Ah vjekujmo tu blaženi
U sladkoj obsjeni!

Dolaze mi časci slabi . . .

Dolaze mi časci slabi,
Gdje mi dušu slutnja gnjete,
Crna slutnja o udarcih,
Što mi s hude kobi priete.

Slutim, kako ću se jednom
Izrànit u smielom letu,
Kako l' mrznut — za sunašcem
Svedjer čeznuć na svijetu;

I kako će živo srce
Od ljubavne ginut vatre,
Dok ga svijet ledom svojim
Neumori i nesatre.

Makar! samo kob da pusta
Mene mlada neodsudi,
Da mi duša bez cvijeta
I bez ploda neuzbludi.

Da neživem sebe mučeć
A nehasneć braći ništa,
U nemiru, nepokoju,
Svedj bez stanka i ognjišta.

Da neginem zaboravljen,
Kano samac dub kad sane —
Jer nit suzu kom' osuših,
Nit osladih ikom' dane!

Golubica prnù . . .

Golubica prnù, golub bolno guče; —
Oh, razstanka jadi težko srce muče!

Prnula si rano, golubice biela,
Sa sobom si srce moje ponijela.

Crna noćca, gdjeno srce mrazom zebe,
Golubice, to je život moj bez tebe!

Sladki dane . . .

Kraj duše s' mi proletio
Kao san, oj sladki dane;
Proletio, nestanuo,
Kó kad zviezda s neba pane.

Medju zemljom i medj nebom
Ostavio s' bolna mene;
Težko cvietku, gdje nemože
Ni da cvate, ni da vene!

Uviek čeznuć da liječim
Od čeznuća vječne rane —
To je gorki men' amanet
Od tebe, oj sladki dane!

Doletila noćca . . .

Doletila tiha noćca,
Grli zemlju lakim krilom,
A sviet driema baš kó čedo
Na majčinu srcu milom.

Zviezde nježno sjaje — misliš,
Da u svakoj vidiš sliku
Čiste duše, gdje o dragih
Sanja Bogu na vidiku.

Tihim gajem povjetarce
Šapćuć bludi oko mene —
Povjetarce meko, divno
Kó ljubavne uspomene.

Mjesečinom u cvijeću
Rosa kano biser sieva;
Ah s j e d n o g se cvieta rosa
Svedj u moje oči slieva!

Da to srce prorokovat znade . . .

Da to srce prorokovat znade
Gorku tugu, kojano mu prieti,
Ako mu se iznevjere nade,
Što jih u njem rodi plamen sveti:

Krilo bi se pred ljubavju vieke,
Baš kó cvietak, što se pred mrak svije,
Da listiće svoje nježne meke
Pred crninom crne tame skrije.

Da to srce prorokovat znade
Svu blaženost, koju ljubav daje,
Nebo gdjeno oblaka nejmade.
Nebo što za ljudske nezna vaje:

Tražilo bi u ljubavi stanka,
Kó što rosa stan u cvietku gleda,
Da sačuva od sparine danka
Lica svoja biserna i blieda!

Ruža cvate . . .

Ruža cvate, ruža vene,
Sve se mienja, samo moje
Srce čezne bez promjene.
Ruža cvate, ruža vene,
Al nemari srce moje —
Oko ljube udaljene
Svedj se meni misli roje.
Neka ruža cvate, vene;
Šta su s v e — bez dieve moje!

Iz daljine . . .

Iz daljine mislim na te —
Oh, bi l' kleo žiće to?
Bi l' zaplakó s ljute tuge,
Il bih mladjan zapjevó?

Iz daljine mislim na te —
Tvoj mi krasni ječi glas,
A sto mukah s njeg poćutim,
A i sladki opet spas.

Iz daljine mislim na te —
Bud' milostiv Bože moj!
Da nepukne grud ta, gdjeno
Pakó bije s nebom boj!

Sunce sjeda . . .

Sunce sjeda,
Rumen sieva,
A stidljivo drhćuć ruža blieda
Kó nevjesta u rumen s' odieva.

Sunce sjeda,
Slavulj poje,
Ljubovca je njemu ruža blieda,
Nju on — zlato priželjkuje svoje.

Dievo gdje si,
Moj ti cviete?
Da i tebe rumen ta uresi,
Vrh čela ti zlatan vienac splete.

A vjenčanoj
Da oslavi
U dražesti sladkoj bogodanoj
Ime tvoje pjesma od ljubavi!

Sunce zadjė,
Obzor taman:
Sretan slavulj! — milovanje nadjė —
Ja ga jadan priželjkujem zaman!

Gusta magla . . .

Gusta magla sivu mriežu
Oko crne zemlje vije,
Od pogleda ljudskog zemlju
Kó bolestno diete krije.

Ah zastri mi vidik, maglo,
Do široke te daljine —
Nebi li je s uma smetnó,
Da me pusta muka mine.

Zašto da mi zlato sjaji
U daljini, u tudjini,
Pod tudjinskim hladnim nebom,
Medju tudje majke sini.

Zašt' da tudju zemlju riesi,
Gdje sviet slavstva nespominje,
Niti zlatnih uspomenah,
Što svedj bjahu njoj svetinje!

Pupoljče.

Pupoljče u bašći progledalo,
Djul-pupoljče, biser-zrno malo.
Oj pupoljče krasno,
Ja bih te odnio,
I najljepšu grud bih
Tobom zakitio;
Al dok bismo prošli
Prvu polu puta,
Iz tebe bi s' ruža
Razvila već žuta.
A dok bismo prošli
Polovinu drugu,
Ti bi i klonulo
Na putu tol dugu:
Ili bi klonulo
Dugo putujući,
Il bi te sažgali
Uzdasi mi vrući.
Kvar bi bio mladosti te tvoje,
Cvati... dost da vene srce moje!

Posanjalo srce . . .

Posanjalo srce
O ljubavi bajku;
Ja u more burno
Smjelo pustih šajku.

Dobar vjetar šajku
Pod krilo prihvati,
Te ja alem nadjoh,
Alem umiljati.

Ah, al gdje da smirim
Moj aleme, tebe?
Gdje je tiha luka? —
Meni srce zebe!

Sevdah.

Razboli se momče mlado
U pustinji — u hladnoj tudjini,
Gdjeno njemu mile majke nema
Ni vijerne sestre od melema.
Al doleti grlica lijepa
Iz daleka, da mi momka vida.
Sve danuje pokraj njega dane,
A kraj njega u zoru osvane:
Je li pustò momku samotniku —
Gukom guče, pa ga razgovara;
Je l' mu biesna žega grudi mori —
Krila širi, pa mu hlada pravi;
Je l' mu studen mlada prsa steže —
Svojijem ga sitnim perjem grije;
Je l' ga ljuta rana zacijepi —
U kljunu mu sladka nosi lieka;
A je l' mu se s tuge čelo smrkne —
Pogleda ga, mrak mu goni s čela
Baš ko blaga, brate, zora biela.

I ozdravi momče samotniče,
Al i krotke grlice nestade,
Nestade je kano sladka sanka.
Al je traga momku ostavila:
Ime svoje duboko urila
A u živo momačko srdašce.
Za njom momka zaboljela duša
Od sevdaha jada golemoga.
Te sevdiše i jadan uzdiše:
„Da mi hoćeš, grlice lijepa,
Da mi hoćeš još dolećet jednom,
Jer je svijet opustio meni!
Od kroka mi odliću slavulji,
Od uzdaha sitno cvieće vene,
Od pogleda bistra s' voda smuti:
A kad okom u grud svoju svrnem —
Iz dna duše grozom sám protrnem!“

Požutjelo mrazom . . .

Požutjelo mrazom lice
Krasne ruže prerumene,
Razpustila liepe vlasi,
Porušena jadna vene.

Al proljeće doć će opet,
Da joj divnu rumen vrati,
A slavuljak, mlad ljubovnik
Pjesmu će joj zapjevati.

Bog zna, hoće l' i mom srcu
Proljeće se vratit kada —
Bog zna, hoće l' njemu doniet
Željna lieka od tog jada?

Zapjevala slavulj-ptica . . .

Zapjevala slavulj-ptica:
„Blago tebi, momče mlado,
Gdje obljubi djul-djevojče,
Posestrimu biele zore,
Od zumbula mirisniju,
Od lipova cvieta blažju,
Milokrvnu kano janje,
Štono sisa do dvie majke;
A čarobnu, umiljatu
Kano sanak mladieh lietah,
Kó vilinska sladka bajka,
Koju šapće u proljeće
Večernici mlado cvieće!“

Al zakuka kukavica:
„Težko tebi, momče mlado,
Gdje poželì rajski cvietak,
A kob pusta neukobì,
Da se njime mladjan kitiš,
Da te njegov miris poji,

Da ti uzanj danci mladi
Kano sladak lete sanak;
Već ćeš za njim rane nosit,
Bugareć o kletvi ljudskoj,
Što sokola strieljom stîže,
A u cvietu ruže žanje —
Sviet joj veli: o d r i c a n j e!“

Jesen.

Tiho; samo žutim lišćem
   Žalostan se šum razlieže,
Tko ga sluša, u grudi mu
   Divna tuga srce steže.

Časom dune oštri sjever,
   Suho lišće pada s grane —
Misliš, da su suze ljudske
   A od jada proplakane.

S nebesah se magla spušta,
   Nevidjene ruke biele
Kó mrtvačku koprenu su
   Iz te sive magle sprele;

Pa ju steru povrh zemlje,
   Povrh zemlje mrtve, hladne —
Oh, da hoće njom prikriti
   I te grudi moje jadne!

Sanak spava liljan . . .

Sanak spava liljan, ruža
I na polju zlatni klas —
Spavaj i ti, zlato moje,
I tvomu je sanku čas;
Sladko spavaj — meni nema
U sladkome snu melema!

Spavaj, biela golubice,
Sladko spavaj — lahku noć!
Ja ti mladjan s tamburicom
Pod prozore neću doć;
Jer bi jad moj teb' izdala,
Pa ti sanak otrovala.

Oh, da znadeš, čista dušo,
Što na srcu nosim ja:
Gorka muka bi te jadnu
Iz tog mirnog trgla sna,
Te bi ljuto zacvililа,
Milosrdne suze lila!

Grud je moja mutno more
I vječnijeh mukah vir —
Oh da znadeš! . . al ti spavaj,
Svet mi je tvoj rajski mir;
Nad njim srce moje štrepi —
Lahku noć, ti cviete liepi!

Medj druzi . . .

Medj druzi sjedi junak mlad,
Na grudi težki nosi jad;
Al njemu sbori bekri-drug:
„Oj beri cviet, dok cvjeta,
Tà užij mlada ljeta —
Za jad još život dost je dug!“

A čašu diže junak mlad,
Da splavi s grudi težki jad;
I zveknu čase odasvud —
Gle, njemu čaša puče . . .
Mlad junak misli muče:
„Da j' radje pukla moja grud!“

Proljeće.

Oj lijepo pramaljeće,
Čase sladke nade,
Što s' nevraćaš momu srcu
Da mu vidaš jade?

Proljetni mi sanci odletiše,
Kano jato golubovah plavih,
A nikad jih meni natrag više —
U pustoš se stvorì raj ubavi!
Oko srca savì mi se tuga,
Pusta tuga, zlokobna mi drûga,
Pa mi sbori: „zaman, zaman snuješ,
Raj izgubljen zaman priželjkuješ!“

Krasno li si i dražestno
Sunašce proljetno,
Ah obasjaj srce moje
Neveselo, sjetno!

Srce mi je jezero duboko,
Štono krije ponor sred planine,
Do kog ljudsko nedopire oko,
Do kog nikad sunčan trak nesine:
Kó što ono jezero iz tame
Tek po zviezdu vidi mjesto dana,
Tako sviće men' sred mračne čame
Tek po zviezda: spomen ljepših dana'!

Svedj o jednoj zagonetki . . .

Svedj o jednoj zagonetki
I dan i noć pomno snujem;
Odgonetnó još je nisam —
Sam si zalud srce kljujem!

Kobnom mi je zagonetkom
Život taj svedj nepokojni,
Štono radja u čas isti
Stostruk raj i — jad bezbrojni.

Ah nada nju priroda je
Koprenu si vrgla bajnu,
I od vieka u vjekove
Za se onu čuva tajnu.

A ipak me sto Sirenah
Čarobnijem glasom zove,
Te opet i opet snujem
I muke si stvaram nove.

Zaman! ključa zagonetki
Toj još mudrac nije našó —
Tražeć mnogom srce puče,
A mnogi je s uma sašó!

Gon', sokole, tugu . . .

„Gon', sokole, tugu — kukavicu!"
— „„Ništa, brate, veseo sam ja""—
„Tako bud'!"... men' najvrućja na licu
Sijnu suza baš u onaj ma'.

Oj noći, crna kraljice . . .

Oj noći, crna kraljice!
Pod krilo bježim tvoje;
Ti s' pusta, tamna, turobna —
Kó jadno srce moje!

Kó ljubovcu te grlim ja,
I kazujem ti jade,
A izim tebe jedine
Njih nitko živ neznade.

Moj bol za rajem nestavšim
Razumiješ ti sama,
A melem mi je jedin još
Ta bajna tvoja tama!

Bojištem je sviet . . .

Bojištem je sviet široki.
Život ljudski — vječni boj;
Misliš li se slavljem kitit,
Junački u borbi stoj!

Tko najsladji cviet iz srca
Seb' izčupa, žrtvom dá —
Samo on je junak pravi,
Za slobodu sám on zna.

Ah, najdraže blago moje
Otimlješ mi, kobi, ti!
Nuder žrtvu za slobodu —
Ma grud pukla — uzmi si!

Pod pepelom . . .

Pod pėpelom je oganj zapretan;
Kad vjetar davne strasti dune,
U ponor mukah dušu sune,
U ponor pust i grozan, nesretan:
Tu razvaline leže
Bez cvietka, hvoje svježe —
Oj srce moje, zar s' to ti?

Iz gore potok izvriė zelene;
Al jadan sad po pustoj stazi
Kroz pustoš trom i mutan plazi,
A nijem poput srne ranjene!
Nit pustoši zna kraja,
Nit sunčjeg ćuti sjaja —
Oj srce moje, zar s' to ti?

Moja stara-majka . . .

Moja stara-majka
Prelijepih znala pričah
O dražestnih vilah
I zloj kobi carevićah.

Oplakah, dijete,
Ucviljenu vilu mnogu,
I za careviće
Pomolih se često bogu. —

Moja stara-majko!
Sada ja znam divnu priču
O dražestnoj vili
I nesretnu careviću.

Da ju čuti možeš,
Ti bi vilu sad žalila,
Za junaka bolnog
Bogu bi se pomolila!

Mrtvo čedo.

Za burom sunce novo sja,
A s danom noć se reda;
Al čas svedj jednak časim ja —
Kraj mrtva bdijem čeda.

To j' čedo: ljubav mladjana,
Ta ljubav čista sveta,
Što umriè poput sićana
Za sviet prenježna cvieta.

U srcu svom ja odhranih
To drago čedo moje,
A u grob živ ga sahranih —
U živo srce svoje.

Ah često htjedè grud mi puć
Za čedom tim od jada,
I mnogi htjedè uzdah vruć
Men' prsa sažgat mlada...

I jade sve te prebolih,
Al jao srce biedno!
Gdje cio sviet bì oholi —
Sad ostà groblje jedno!

Vila žalostnica.

U oblak se zavì nebo,
Za ljepšimi dnevî kuka —
Oj jesensko moje nebo,
Jedna nam je ljuta muka!

Izmedj mrkih oblakah se
Blied mjeseče čas promoli;
Mili bože, s bliedila tog
Mene mlada duša boli...

Bledje još od mjesečine
U daljini vidim lice —
Vidim tebe, dušo moja,
Krasna vilo žalostnice!

Orosene vedje spustiv
Jad svoj nosiš — tiho janje;
Kud mi dospjè željo moja,
Tužno moje milovanje?

Gdje si, dane moj veseli?
Ti oniemì i probliedi
Te za oblak zadje... zaman
Za tobom mi oko gledi!

U planini . . .

U planini povrh stiene
Tamo stoji stara kula;
Sto je jadah proživjela,
Do pola se već sasula.

Tužno gledi u sviet bieli,
Sanja sanak davne slave,
A tek kadkad zelen bršljan
Zaigra joj povrh glave . . .

Pusto kano ona kula
Bit ćeš i ti srce moje,
Kad s' umoriš boreći se
I noseći jade svoje.

A tad će te, srce moje,
Te ljubavne uspomene
Časom sladko razigrati
Kano bršljan one stiene!

Zimske pjesme.

I.

Leti sjever poput zmaja,
Od bjesnila vlas mu srši,
Mrkim krilom dublje krši
Kó gorostas, što očajà
A s užasna vaja.

Maćuha mu ledno more,
Pobratim mu gladan vuče,
S njime vije i jauče,
A nikad mu biele zore
U ledene dvore.

Jad samoće njega mori,
Klet prirode prognaniče,
On svijetu smrt proriče —
Njega sebi višnji gori
Osvetnikom stvorì.

Pa kada se s težkih mukah
Biesan kroz noć poljem vrgne,
Iz sna tromog ljude trgne —
A sbožno se ljudska ruka
Sklapa s njegva huka!

II.

Duvaj, biesni sjevere!
Da se crna zemlja nerazmazi
Od cjelovah sunca proljetnoga;
Da necvili jadna, kadno sgazi
Cviet-mjezimče dušmanska joj noga.
Nek se pusta nosit uči jade —
Blago svakom, tko jih nosit znade.

Duvaj, biesni sjevere!
Sada spava u mrtvilu ruža,
Je l' joj kob to — slom' ju iznenada,
Nemoj, kad za suncem ruku pruža —
U ljubavnu cvietu, krasna, mlada;
Slom' ju sada — nemoj u proljeće,
Kad se sladke užit misli sreće!

III.

Plavo nebo na zapadu
Mraznim injem izprotkano,
Rumeni se kroza-nj sunce
Kano oko zaplakano.

Umorna se vedja sklapa,
Manja j' rumen—te sve manja . . .
Oprosti se s' svietom sunce —
Tužna l', bože, razstajanja!

Ah, kó zimsko sunce odè
I ta ljubav moja mlada —
Trag joj: oko zaplakano
I srdašce puno jada!

IV.

Oj sjevere, druže biesan,
Uza te bih letom
Tumarao svietom —
S tuge mi je stanak tiesan.

De pod krilo uzmi mene,
Nebi l' sred tvog šuma
Smetnó jadan s uma
Tužne svoje uspomene!

Letó bih kroz kule stare,
Pod tvojijem krilom
Mladom ruseć silom
Starog jada pametare.

Zahuknuo bih s planinah
Rodu evangjelje
Budućnosti velje,
Da se slavnih laća činah!

V.

Bij, vihore, o grud moju,
Pećina je moja grud;
Nju je ledom okovao
Ini vihor, jak i hud.

Od vihora toga cvieće
U grudi mi ozebè —
Oh taj vihor jači bjaše
I još hudji od tebe!

U pustinji na oazi . . .

U pustinji na oazi
Jezero stajalo,
Blaženo se momče s vilom
Tamo sastajalo.

Al jezero nenavidna
Zasula oluja,
Prnù vila — a u kršu
Ugnjezdì se guja.

Još hodjaše svedjer tamo
Momče zatravljeno,
S vile čeznuć, priželjkujuć
Milovanje njeno.

Orosio stiene suzom
S jada ljubavnoga:
Gdje proplakà, svud posijà
Zrnja bisernoga . . .

Dojadová veće jade
Momče zatravljeno,
Al od suzah jošte zrnja,
Biser-zrnja eno!

Znajte, momci i djevojke
Zrnce kad nadjete:
Čist je spomen to ljubavi
I čiste i svete!

Iz zavičaja.

Zavičaj.

Miline li, sladke dušovolje,
Kad te čarne gore ponosite
I to liepo motrim krotko polje,
Što s' junačkom davnom slavom kite!

Gdje te gore polje ogrliše
Kó djevojku junak zaljubljeni:
Tu s' grud diže, duša laglje diše —
To j' zavičaj, raj na zemlji meni.

Oj zemljice draga, meni tude
Prva j' sladka sreća sahranjena,
Okó svake ovdje meni grude
Njezina svedj trepti mila sjena.

Oj zemljice sveta, seoska si
Crkvica mi i skromna i mala,
Nit te ohol sjaj prevarljiv krasi,
Niti ljudska tašta prijehvala.

Mučeničko djedovsko si pleme
Tu pobožan unuk blagosivljem,
A narodu mladom ljepše vrieme
Od Višnjega moleć izazivljem.

Majci.

I.

Večer mekim skutom sviet prikriva,
Na drveću lišće tiše sbori,
Sve polaglje potočić žubori,
A u gnjezdo ptičica se skriva.

Svuda mirno te mirnije biva,
Samo s crkve na brežuljku gori
Skromno zvono dolinom se ori —
Sladku spomen u meni oziva.

Ta crkvica sieda spominje me,
Majko moja, na te siede vlasi,
Štono drago tvoje kriju tjeme;

A pozdravi zvona večernoga
U môm uhu ječe kao glasi
Blagoslova nježnog, majko, tvôga.

II.

Kao divlja neman razjarena
Biesni bura, s nebesah se lije,
A kô gladan vuče vihar vije —
Strahom drhće gora sva zelena.

Al gle, ptica nedrhće malena,
Za dub zna bo, kog grom neprobije,
Pa u meko duplje njem' se krije,
Mirno ljepših čekajuć vremena'.

Ni men' srce bure se neboji,
Ljute bure, udes štono stroji,
I ja imam utočište svoje.

Utočište, mir što vraća duši,
A najgorču suzu viek osuši —
Naručje ja, majko, imam tvoje!

III.

„Sviet je hladan — hladniji od leda;
Svedjer vodiš s bezćutnosti boj,
Dok te krvav neoblije znoj,
Dok se gorkog nepresitiš jeda.

„Nevjera ti srce prije reda
Sve izràni kano osah roj,
Nigdje srca, bol da dieli tvoj,
Zaman oko za njim ti s' ogleda!"

To sborite o tom svietu biednom;
Al prestante braćo — bar u jednom,
Jednom srcu ljubav još negine.

Krivdu njemu rieči vaše čine,
Na to srce zašto nemisliste? —
Majke zar vi viek imali niste?! —

IV.

Ti znaš nade, što mi milo sviete,
Teb' su moje odkrivne grudi,
I ćút svaka, što s' u men' probudi,
Da mi srce uzhiti il sgnjete.

Tebi odkrih vez ljubavi svete,
S koje zora sreće mi zarudì,
Znaš cilj, kog' si moje srce žudi,
Za kojim mi smjelo misli lete,

Svaka ćut, što niče, cvietak to je,
Komu rose treba da nesvene:
Men' su rosa rieči, majko, tvoje.

S tog sad vapim, misleć iz daljine
Na rieči ti nježne, nekićene:
„Pomiluj mi majku, Gospodine!“

V.

Po svijetu misli moje blude,
Od nemila blude do nedraga —
Povrh staze trnjave i hude
Ostavljaju krvavoga traga.

Umorne se k tebi, majko, vrate,
Da jih mine muka, što jih mori —
S v e t a j' ljubav tvoja; jer uza te
Svaka s' misó u m o l i t v u stvori!

Pod večer.

Za plug orač ralo zadjenuo,
Sa svietom se blagosivlje danak;
Ječi zvono ovna predhodnika,
Svira flura — danku na rastanak.

Divno gori nebo na zapadu,
Oblačići — ovce zlatorune —
U bezkrajnom plamenu tom trepte,
Trepte kó u srcu mojem strune.

Reci brate: Je l' taj plamen divni
Slika momu ljubavnomu žaru?
Il je slika krvci pradjedovskoj,
Na krstovu što s' prolì oltaru? —

Samoća.

Ti dolino, zibko materina.
Kad óu s' tvojih naužit milina',
Vjerenice meni nesudjena,
Zemljo svetih, sladkih uspomena'!
O grud mi se talasi kršahu —
Izranjen sam pokraj žala ostó:
O tvom sanjam mirisnom sad dahu—
Diete sam ti nujno i priprosto.

Svieta bih se sada odricao,
Tu bih samcat vijek vjekovao
Kó pustinjak, jad kog težki dirnù,
Te se krije u zabiću mirnu;
Još bih samo ja molio Boga,
Da mi tebe, dolino, još súzi,
Nek su gore bliže stanka moga
I dubovi tamni moji druzi!

Sirota djevojka.

Pjeva sliepac putu na razkršću,
A tko prodje, po darak mu daje,
Sve u slavu Boga velikoga
A na sreću za života svoga.
Al prolazi sirota djevojka,
Darak daje, spominje si vaje:
„Majko moja, da je meni blaga,
Da darujem kljasto i nejako,
Da mi bude liepa zadušbina
A kod Boga i božjega sina!
Pa kad bih ja Bogu ugodila,
Kod Boga bih jedno izmolila:
Da mi čuva milovanje moje,
Štono odė na carevu vojsku;
Nek ga tamo koplje neprobode,
Nek ga britka sablja neposieče,
Nek ga puška ubojita mine,
Nek od kuge mladjan nepogine!“

Tako moli sirota djevojka,
A iz oka suze se prosule
Kano rosa na zelenu travu.
Vidjè Bože tople biser-suze,
Pa je svaka suza djevojčina
Njoj pred Bogom bila zadušbina:
On sačuva milovanje njeno,
Štono odė na carevu vojsku;
Nit probodė tamo njega koplje,
Nit ga britka sablja posiječė,
A puška ga ubojita minù,
I od kuge mladjan nepoginù.

Vratì s' momče sa careve vojske,
Pa on grli sirotu djevojku,
Previjerno milovanje svoje.
Al govori momku stara majka:
„Sretan sine! ti djevojci mladjan
Niesi oko vrata pao biela,
Već ti grliš božjega angjela!“

Želja.

Gledjem tebe, zavičaju,
A misao grud mi steže,
Težka misó o bijedah,
Oko roda mog što s' vrieže.

Bože mili! ta da su mi
Laka krila sokolova,
Da poletim u istinu
Do priestolja Perunova!

Oteo bi ko Prometej
Luč božansku — za te, rode!
Nek ti tužni vieci tamni
U sjajnost se preporode.

Pa da su mi Prometejske
Grozne muke tad sudjene —
Svaki trak bi slave tvoje
Izliečio stoput mene!

R a j a.

Udarila bura, bura grozna —
Tebe, rajo, strašnim triesom smlavì...
Časi lete — lje i tvojoj slavi
Doć će čas, da sviet te opet pozna!

Vatromet si zasút dugo doba;
Dušmani s' vrh tebe udomiše,
A neslute, duša da još diše,
Da ti bukti oganj sried utroba'.

Još nepadė stražnji grom s nebesa':
Još će jedan zemlju strest i more
Te raztrgat skamenjele kore —
A to roblje činit će čudesa.

Dost već jada, dost već bjaše krvi;
Grede čas, da nova plane żublja,
I zaori vječne pravde trublja,
Da krvnike glasom svojim smrvi!

Teče priča: Sa Urvine Marko
Još će raji jednoč ustanuti;
Jak s počinka on će sunce žarko
K sirotinji junak navrnuti.

Sela.

Blagosivljem po sto puta'
Vas, vi skromna sela,
Kano janjad biela
Po poljani razasuta!
Malena ste i uboga,
Al kadgodj nas jad pohodì,
Velika se iz vas mnoga
Pomoćnica duša rodì

Iz vas, tihe kolibice,
— Bog vas pomilovó —
Vazda sunce novo
Osvjetlalo j' rodu lice;
Na vas jedne zaman reži
I turčin i poturica —
Duh vaš svedjer jak i svježi,
Kó u gori sokol-ptica.

A iz vas će novi jednom
Mesija izaći,
Što će lieka naći
Od svih ranah rodu biednom:
Kad medj vami glas mu pukne,
Užgat će se rodu grudi,
Kó kad šùmom oganj bukne,
Štono zaman gase ljudi.

Providnost.

Unuci smo slavnijeh djedova',
Njim sva slava — mučeničtvo bjaše;
Mnogo patnje — malo blagoslova:
Eto, braćo, sudbine i naše!

Stostruk jad ti, rode, grud razciepì;
Al utjeha presladka je meni:
Najljućom svedj mukom Višnji kriepi,
Kod za djelo najveće namieni.

Nos'mo krst svoj u ufanju svetu,
Bog dok okom k nam milostiv svrne —
Pa nam slava svemu sijne svietu
Kano sunce iza noći crne.

U sviet.

Na visokoj stojim stieni,
Oko mene svijet vrvi —
Viek se boreć zemlju poji
Svojom suzom, znojem, krvi.

Otimlje se i talasa
Kó jezero uzburkano —
Borbo svjetska! et' i mene —
Mirovat mi nije dano!

U taj vir se i ja bacam,
Davor braćo! mene eto
U vaš tabor, gdje se brani
Što je slavno, pravò, sveto!

Tko je trom, nek tromo gnjije,
Mene majka moja rodì,
Da ja stupam neprestrašen,
Gdje se bojak svet izvodi!

Mene majka moja rodi,
Glas da živi iza mene,
Jednoč da medj zatočnici
Ime moje rod spomene!

Prezri podlost . . .

Je l' ti duša za velikim teži,
Prezri podlost, kad na te zareži!
Vidiš svetca, gdje uznešen stupa —
Derišćad mu blatom ruho kalja;
On bo čist je — a derišćad glupa
Čistô mrzi, jer s' u blatu valja:
Tih je svetac; razsut će se djeca,
A sveta će djela slavit svetca.

Ljubav i mržnja.

Nevjerujte, braćo, tomu,
Tko mrziti neumije:
Ljubav svjetlost — mržnja j' sjena —
Svjetlosti bez sjene nije!

Rob se svemu svietu smješi
A za mržnju snage nema,
Pa će podlo bič lizati,
Štono silnik za njeg sprema.

Kom' u grudi nikad mržnja
I ponosni gnjev neplanù,
I nebu i crnom paklu
Pogazit će vjeru danu.

Tko dušmana mrzit znade,
Prijatelj zna biti pravi,
A kom' mrzka nije podlost,
Nevrijedi ni ljubavi.

Il je vriedan čut slavulja,
Kom' je ravna tromâ duša.
Kad gavrana crnog graktat
I slavulja pjevat sluša?

Uz kolovrat.

Prede stara majka, pa kazuje tugu
Kolovratu starom, vijernomu drugu:
Bilo ti je slasti, ljubavi je bilo,
Al se mlado srce ljubeć umorilo.
  Život cviet je . . . . dan ti cvate,
  Godinu te trnom bode;
  Trn ostaje, cvijet ode —
  Leti, leti, kolovrate!

Iz sanovah zlatnih povoje sam prela,
Gojenče sam drago u nje povit htjela:
Ja gojenče gojah — prošteno mu budi —
A odgojih ljutu guju si na grudi.
  Život cviet je . . . . dan ti cvate,
  Godinu te trnom bode;
  Trn ostaje, cvijet ode —
  Leti, leti, kolovrate!

Plakala sam bolna svoje težke jade,
Al jih nitko, nitko razumjet neznade;
Preširok je svijet; a pukne l' grud biedna
O, tà što je sinjem moru kaplja jedna!
  Život cviet je.... dan ti cvate,
  Godinu te trnom bode;
  Trn ostaje, cvijet ode —
  Leti, leti, kolovrate!

Težke su ti slaboj nozi kršne staze —
Al je teže, što ti dani pusti plaze,
A nedadu, da se smiri, kom' je doba,
U tihome hladu izbavnika groba.
  Život cviet je.... dan ti cvate,
  Godinu te trnom bode;
  Trn ostaje, cvijet ode —
  Leti, leti, kolovrate!

Pjesma.

Pjesmo moja, dare božji,
Težko meni, da te nema!
Gdje bi srce oživjelo,
Gdje bi znalo nać melema? —
Težko meni, da te nema!

Kud se djeo, kud poveo,
Samo ti mi vierna budi:
Dok mi dušu zvuk tvoj blaži,
Mlade bit će viečno grudi —
Samo ti mi vierna budi!

Na svijetu, pjesmo moja,
Zaman ljudski bies mi grozi:
Spomen će ga moj preživljet
U lijepoj s tobom slozi —
Zaman ljudski bies mi grozi.

A vi, braćo, kad ja umrem,
Pod javor me sahranite;
Od javora bit će gusal',
Pa i pjesme vilovite —
Pod javor me sahranite.

Sokolovačko vino.

Sokolovče, spomeniče
Slavi i slobodi!
Što mi tvoje vino rujno
Srcu toli godi?

„Nepitaj me, zašto godi,
Mlado moje diete,
Već se sjeti Deli-Luke,
Boja i osvete:

Što Lukina četa slavna
Krvce proli tada,
Iz svake je kapi nikla
Po lozica mlada.

Pa su loze bojni oganj
Usisale mlade
I junačku slast, što s' prosu,
Turak' kad nestade.“

Djačka pjesma.

Oj krčmaru, čaše amo,
Čaše jasne, vince rujno —
Nek se smješi duša mlada,
Nek zaigra srce bujno!

Dan počimlje s bielom zorom,
Piće naše s djevojkama;
Da nam živu — golubice
Medj sokoli, medju nama.

Vatra ljubav, vatra vino —
Nek za ljubav vino teče;
Mi smo stabla, cvieće dieve —
Da nam žive, braćo, cvieće!

Čaše zveče — tako čuješ
Kobno zvečit i okove,
Što jih kuju braći našoj
Klete sluge krvnikove.

Nuder, braćo, drugu čašu
Rujna vina ognjenoga:
Da nam rodu grud uzplamti,
U smrt zmaja dušmanskoga.

Pijmo! Zar da bolni viekom
Kukamo s te hude sreće?
Kucaj, kucaj — neka čaše
I okove sad nadzveće!

Toči more još i treću,
Posvetimo još razstanak:
Bud'mo spremni, kad dušmanu
Dodje krvav sudnji danak.

Kó to vino, da dušmanska
Krv proteče, braćo, tada,
Pa da mači nam u ruci
Zveknu, kano čaše sada!

Stanko Bezposlić.

Pružio se Stanko Bezposliću
Potrbušce na zelenu travu
Pred kućicom, slobodicom svojom.
Gunjava je prsa razgalio,
Izderanu kapu nakrivio,
Pa pušeći arnaut-duhana
Podupró se laktom izpod brade,
Ter on motri, kako drugi rade.

Al govore s polja rabotari:
„Bog t' ubio, Stanko Bezposliću,
Što si legó baš pred kuću svoju,
A nevidiš, da ti s' kuća ruga?
Baš kó i ti prsa razgalila —
Ilovaču svrgla sa šepera;
Baš kó i ti kapu nakrivila —
Objesila striehu izderanu;
Pa se još i poduprla jadna,
Baš kó i ti — na dva koca suha.
Već joj samo lulu još uvali —
Nek ti slici ništa nepofali!“

Odgovara Stanko Bezposliću:
„Neludujte, ludi rabotari;
Tà kućica — moja j' slobodica,
Pa se gazdi ona rugat neće!
Nije meni rad kućice težko,
Već su meni dodijali jadi
S lule moje, drvenjare stare,
I s tudjinca arnaut-duhana,
Što me kolje kano zmaj ognjeni.
Nu i to bi jadan prebolio,
Al nevolja pritisnut će ljuta —
Pa će nestat i tog arnauta!"

Kovač.

Oj kovaču, tebi velim:
Džaba svieta — ljudih dźaba;
Jeste svijet krasan cvijet,
Al mirisa odveć slaba;
Ti s' još čovjek, pobratime moj,
Svjetao je garav obraz tvoj!

Na svijetu malo j' ognja,
Štono velje radja čine;
Al u tebe ognja dosta,
Davor brate, gvozden sine!
A zadriema l' oganj — mješina
Uzpirit ga snažno tvoja zna.

Bunca svijet — a riječ mu
Malo komu srcem jekne:
Ti kladivom kad prosboriš,
Drugčje tvoja riječ zvekne,
I za sobom traga ostavlja —
Krivo gvoždje lomi, izpravlja!

Trom je svijet — lien se vuče,
Kó kad kroz kal tovar krca;
Al u tebe vidjet još je,
Živa iskra kako vrca,
Bez pretvarke i bez obsjena',
Kako vrca bujna, ognjena.

Svedj si kriepak i svedj vieran
U čas dobar kó i zao;
Ruku amo — ti još valjaš,
Ini sviet je malaksao:
Ti s' još čovjek, pobratime moj,
Svjetao je garav obraz tvoj!

Ilinje.

Bjaše danak svetoga Ilije,
A sunce se odjenulo sjajno,
Sve oblake s neba razćera.o,
Pa ko paun svoje zlatno ruho
Razastrlo po svem nebu plavom:
Slavi sunce danak kuma svoga,
Kuma svoga, Ilije svetoga.

Mnije sunce: sve će na svijetu
U to ruho zlaćeno i sjajno
Čudom s' čudeć oči upirati;
Pa gizdavo i oholo stupi
Na vrh neba nad zemljicu crnu.
Nu kad okom izpod sebe svrnù:
Al na svietu sve se ulienilo;
Pusti ljudi objesili glavu,
Pa se kriju, kako koji znade
Izpred sunca — žeravice ljute;

Oniemio veseli kladenac,
U pećinu zavukó se tvrdu;
Sakrile se ptice pjevačice
U lug zelen, štono i sám driema;
Kosu spustì ta pirika trava,
A suncokret oklapio uši,
A smilje se od sparine tuši.
Sva su sela pusta, temerita —
A nijedno za sunce nepita;
A i sámoj toj zemljici crnoj
Pusta žega veće dosadila,
Te j' zievajuć ralje razvalila.

Pomamì se sunce od ljutine,
Za krasotu što mu sviet nemari,
Pa ovako zaklinje si kuma:
„O moj kume, silan gromovniče!
Tako tebi kumovanja našeg,
Nedaj mene vrijedjati ružno.
Već namakni crne oblačine
I pojezdi na ognjenih kolih;
Bacaj munje na taj svijet kleti,
Pa mećavom i olujom plahom
Šibaj zemlju — nek zadrhće strahom!“

I učinì Ilija gromovnik,
Kako htjedè kumče jogunasto;
Al sav svijet i zemljica crna
Blagodare svetomu Iliji
Na lijepu njegovome daru.
A gromovnik, dobroćudni starče,
Svomu sladko smije se kumčetu,
Taštom suncu, ludomu djetetu...

Turčin na vašaru.

Na vašar se ture uputilo
Na doratu malom arapinu;
Dorat djipa — ture s' oklapilo,
Dorat hrži — ture čibuk žvaće,
Dorat plamen — ture zemlja crna,
Dorat nizak — ture pauzina —
Po zemljici zapinju mu noge.
Iz kaftana kriva šija viri,
Kó iz torbe rabotarske kosier,
A prašina na šiju mu sjeda,
Kó što sjeda vrabčad nenasita
Paletkujuć po snopiću žita.

Kad na vašar ture medj kaure,
Al navali odasvuda smijeh,
Te se ruga malo i veliko:
„Mili bože, čuda golemoga,
Gdje na biesna arapina ata

Uzjašila deva krivovrata!
Oj dorate, žalostna ti majka,
Gdje nenadjė boljega junaka,
Već dopadė takoj hrdji šaka'!"

Razumio dorat arapine
Kako mu se rugaju kauri,
Pa se srdi na kaure ljuto,
A srdi se i na gazdu svoga,
Više na njeg, nego l' na kaure.
Biela pjena usta mu posula,
Te on maše glavom ponositom
I kopitom bije od ljutine,
Kud udari, vatren iver sijne. —
Al mi ture ni brige za ruglo,
Niti znade, što se ate srdi,
A to ata još i više dirnù:
Vrže glavu medju prednje noge,
A stražnjima pomamno se ritnù,
Nebi l' prenó lijenoga gazdu:
Tu s' zaljulja ture iznenada,
Pa se jadno u prašinu svali,
Kó kad bukvu sjekira obali.

Sad se ture probudilo lieno,
Pa ti kune ata arapina —
A nesluti, da mu at kriv nije,
Veće Uris, lakrdijaš stari,
Što za šalu trulo s biesnim sparì!

Na zabavi.

„Na zabavi“ bjeh u kolu dieva':
Tu se deran previja i baca
I sav svijet umnom riečju žaca,
A kog žacne — taj pod kradom zieva.

Tam' ocvala dieva puna gnjeva
Nezahvalnost kori mužkaracah,
Što neznadu cienit — poljubacah,
A družtvo se stidljivo usmieva.

Al tu stoji momče zamišljeno
Sred drugovah veselije';
„„Što s' nam vjerom veseljačkom krenó?““

— „Ej, tà pusta obuzė me tuga,
Jer priroda majka ruže sije,
A niče joj — čičak i češljuga!“ —

I n a t.

Vina s' Vinko nakitio,
Pa gospodski pojezdio
I veselo zapjevao —
Biednim konjem u čas zao.
Šinù konje; — tutanj stoji
Praznih kolah i kljusadi,
A sve jače pjesmu poji
Grlat Vinko, junak mladi.
Al mu netom na um pade,
Da mu tutanj pjesmi škodi,
Te nemože da izvodi
Ljudski pjesmu, kako znade.
Ljutit konje šiba jače,
Al i tutanj tutnji jače:
Od inata Vinko kliče,
Kleti tutanj da nadviče;
Čuje s' Vinko do nebesa',
Drhće drum od urnebesa —
Jači tutanj od pjevača!

I od stida i ljutine
Opet bičem kljusad šine,
Al se trznu logov mali —
A s kolî se Vinko svali.

Puče kolim' točak stari,
Al zanj Vinko i nemari,
Već sám sebi 'vako sbori:
„Ao nek se grom obori
U kola i kljusad kletu —
Što s' u pjesmu meni pletu,
I sa mnom se su inate
Kó s čaušem stari svate!“

U vinogradu.

Driema junak sried trsja na travi,
Vinjagin mu vijenac na glavi,
A vinove s' loze povrh glave
Sastavile, da mu hlada prave:
A zefiri hitrokrili
Oko njega poletili:
Jedan žegu razćeruje,
Da junaku san netruje;
Drugi zefir doletio:
I s gorice i s livade
Sve mirise tu snosio,
Da junaku sanak slade. —

Znate l' boga veseloga,
Dioniza lijepoga?
On tu driema, junak mladi,
Bogujuć nad vinogradi.
Dioniz sioni,
Brige što razgoni,

Ljudske grudi grije,
U njih radost lije;
Što srca otvara
I čudesa stvara —
On tu driema, junak mladi,
Bogujuć nad vinogradi! . .

Posazrelo sladko grożdje,
Pa i berbi vrieme dodje.
Zagorkinje sada vile
K Dionizu doletile,
Pa mu šapću: „„Liep junače!
Hitro sladki čas izmačè,
A već eto i jeseni;
Oj naš bože, oj ljuveni,
Iza sanka de s' probudi —
Pobrat će ti grożdje ljudi!““
Al se vila jedna
Prevarila biedna,
Pa se rukom boga
Taknù ubavoga:
On s' iza sna prene
Od slasti ljuvene

Lijepoga boga sanak minù;
S ustnicah mu sladak usmjev sijnù,
A kolo savile
Zagorkinje vile
Oko boga
Lijepoga:
Dižè se veselo,
A lice mu bielo
Od žara ljuvena
Ruža bjè rumena.
Kud se godier kreće,
Kó da cvjeta cvieće,
Svuda radost niče,
Kó da zora sviće,
A kud okom krene,
Gorice zelene
I gaji i njive
Radostno ožive.

A trsje se vito
Diže ponosito,
Poput mlada čeda,
Otca kad ugleda.
Tad sioni bože
Trsje blagosiva:

„Nek se slasti množe
I ta vatra živa
U vina rujnoga,
Dara božanskoga!“

A tek liepi blagoslov izustì,
Kad al oblak s nebesah se spustì,
Pa se savì oko boga
Dioniza ubavoga:
A za časak neima ni oblaka
Ni liepoga mladoga junaka . . .
Izčeznuo — al i opet doć će,
Doć će opet, hoće, hoće
Bog ljuveni
Do jeseni!

K razstanku mu topovi gruvaju,
A berači složno pripievaju:
Dionize, tebi slava,
Ti s' božanska mudra glava!
Svi si bozi glavu taru,
A svak' će se prevariti;
Sám ti držiš stazu staru,
Pa svedj mudro — učiš piti!
U vjekove od vjekova'

Tvoja mudrost tvedj je nova,
Kó i božski tvoji dari,
Tvojoj slavi pametari.
A da tvojih darah nije
Usried ljudih ledenije' —
Tko bi pjevó, tko l' ljubio,
Tko li cviećem sviet kitio!

Uspomena.

Kiša pada, sunce sjaji,
S djevojčicom crnookom
Sjedi momče u potaji.

Vidi majka: ruža s' niše;
Misli, vjetar s njom se igra
Sried sunašca i sried kiše.

Al se majci vjetar smije.
Pa joj šapće izdajica:
„Tà ružica ono nije!“

Glednù majka — težki jadi!
Mjesto ruže — ćerka njena,
Mjesto vjetra — junak mladi!

Djevojčicu momče niše:
Gle sunašca, četir oka,
Gle cjelovah, rosne kiše!

Majka poput žeravice
Planù gnjevom pa zaciknù:
„Kćeri, jadna nesretnice!“ — —

Al s' odvratì opet majka,
Na um padè staroj njojzi
Ta ljubavna vječna bajka.

Bila j' sama struk cvijeta,
A dragi joj vjetar lahki —
Sjetì s' majka davnih lieta'...

Pod orahom.

Sladko mi je polegnuti
Pod brieżuljak na sag zelen,
Pod to staro orah-drvo
A na zemlji pradjedovskoj.
Divne slike tu svedj meni
Proletaju izpred duše
Kó leptiri oko ruže.
To siono deblo staro,
Čvrstom korom pokriveno,
Ljutom burom izranjeno:
To je prošlost naša davna,
Prošlost težka a i slavna.
A te svrži vite, zdrave,
Što se s burom smjelo bore,
Pa se dižu k nebu gore:
To su vierni borioci,
Tužnom' rodu našem' oci.
A ogranci i to lišće,

Što se viekom pomladjuje
Kraj sveg mraza i oluje:
To je čili puk i mladi,
Gdje s' otimlje, kini, radi. —

Al vrh lišća, ogranakah
Čisto nebo krasno s' plavî —
Oj izglede moj ubavi!
Bit će roda, bit će ploda,
Ojačat će, što j' nejako,
Da bog dade, bilo tako,
Da procvate pleme mlado —
Budućnosti, sladka nado!

K o l o.

Dudaš svirnù, živac dirnù,
Sve veselo polećelo
Pa sićano i tanano
Vije kolo naokolo
Po zelenu po čimenu —
Nek se sladi vijek mladi!

Kolovodja, care mali,
Poskakuje i luduje,
Kolo vodi, pa izvodi
S potucala pustih šala',
Što ostaju uviek nove
Od vjekovah u vjekove.
„Oj sekice, golubice,
Blago onom', cviete viti,
Tko se tobom mlad zakiti!
Zumbul-curo, ajde amo,
Da mi mlâdi poigramo;

Bolestno je srce meni,
Oj cvijete moj rumeni:
Ti se savij do meneka —
Eto meni sladka lieka!“

Kroči curče crnooko,
Skoči momče, sivi soko,
S curom skoči, pa zatoči,
Bok do boka lahka skoka,
Oko struku biela ruka,
A u srcu sladka muka,
Sladka muka od ljubavi
A s očijuh tih garavi'!

Viju kolo naokolo,
Cure cikte, momci klikte,
Dude dreče, pjesme ječe —
Igrajući, pjevajući
Nek se sladi vijek mladi.

„„Sladki vieče, mladi vieče,
Svaka stopa divna, medna,
Al je mahna tebi jedna:
Brzo tečeš, pa utečeš,

Sladki vieče, mlądi vieće!
Pa tad mnogom noga gazi
Po trnovoj težkoj stazi,
A pelinom sviet mu nudi
Umorene jadne grudi!““

Zato igraj, pjevaj, ljubi,
Pa ni časka mlad negubi —
Man' se brige, man' se jada,
Dok su srca nama mlada!
Ti dudašu, ćuj nebore,
Brže sviraj — brže more:
Kad viek mladi brzo teče,
Nedaj, da nas i preteče!

Igraj kolo naokolo,
Sve sićano i tanano
Po zelenu po čimenu —
Igrajući, pjevajući
Nek se sladi vijek mladi!

Pomirenje.

Progledala ljubičica;
Poljubì ju sunce jaro:
Sramežljivo uzdanula,
A miris joj sviet občaró.

Poćutila lipa mlada
Ljubičine te mirise:
Ljubomorna žutim cvietom
Pred sunašcem zakitì se.

Ružica je davno snila
Sladak sanak o ljubavi —
Od dražesti sad joj planù
Žarkim plamom cviet ubavi.

Razsuo se bajni miris;
O ljubavi ptice poje;
Od miline i ljubavi
Da s' raztopi srce moje!

Kó razbludni onaj vjetrić
Tom dolinom letio bih,
Mlade lipe i ljubice
I ružice grlio bih.

Svu prirodu grlio bih
Od ljubavne jare slasti —
Ma i tebe, trandofile,
Crven cviete budalasti!

Praštam ti, što s' kočiš glupo,
Bez mirisa i nespretan,
Lukovičin sine šuplji —
Danas dodjè čas mi sretan!

Pjesme

junačke i raznolike.

Sokolica-majka.

Mladjan sokó na kamenu sjedi,
Sjetno sjedi a u nebo gledi;
Tamo gore letio bi rado,
K sunašcu ga vuče srce mlado.

Al sokoli besjede mu stari:
„Miruj, diete, mladosti nekvari,
„Nisu za te visine bezkrajne
„Ni sunčane carevine sjajne.

„Krilo bi ti sunce izgorilo,
„Oko bi ti vedro osliepilo,
„Te bi pao kljast slijepac nica —
„Jer si sunce neda gledat lica!“

Al svjetuje sokolica sina:
„O moj sinko, dušo materina,
„Kad u tebi smjelo srce tuče,
„Leti, sinko, kud te želja vuče!

„Hrabro srce i nebu je milo —
„Leti — suncem pozlatit ćeš krilo!“
A ponosno sokó diže čelo
Pa na lahkih krilih prnù smjelo.

Do sunca je jarkog doletio,
Zlatna krila natrag je donio:
Zlatna krila sinku dika bila,
A majka se s' sinkom ponosila.

Risto Bugarin.

(1821.)

Obzor zastriè oblak mrk —
Bojak bije s Turci Grk;
Bije s Turci bojak sveti,
Pravdu božju da osveti.

Čuo za boj slavski sin,
Hrabar junak Bugarin:
Planù i on na dušmane,
Što i njemu truju dane.

„U boj, tko je Bugarin,
„A junačke majke sin!“
Tako kliknù junak Risto —
Ej, tko uzanj nebi pristó!

On kó vihor udrì hud,
Groza Turkom sapè grud;
Jer gdje sijne mač Bugara',
Nevidjeno čudo stvara.

Proslavì si Risto glas,
Turkom užas, raji spas;
Kud se Risto junak vine,
Turkom i trag pusti gine.

Kroz Turke si kó ris ljut
Dalje svedjer krči put:
Plovi junak na Kandiju,
Da i tamo satre zmiju.

Dodjè s četom — al ga tud
Štinù guja baš u grud:
Kleti Grk ga Turkom prodà —
Vjere neima u tog roda!

„Slobode vam svånù dan!“—
Ah to bjaše pusti san;
Grk se s Turci jadnik sdruži —
Naviek lice seb' naruži.

U zasjedi sokole
Turci s Grkom obkole;
Ciknù s gnjeva četa mala —
Crna zemlja zadrhtala.

„Davor, tko je Bugarin,
„I junačke majke sin!
„Izdajice neka vide,
„Kako junak u smrt ide!“

Juriš čine Bugari,
Kano grom kad udari —
Na svakog je Bugarina
Turak' trikrat po stotina.

Sjeda sunce za more —
Zać' od ćuda nemore,
Već krvavo tamo rudi,
Junačtvu se tomu čudi...

Kad junačtvo poznà to,
Divne čete bje mu žó,
Te za sinje zadje more,
Da s' junaci poodmore.

Al dan drugi svanù ŧek,
Već pušakah grmi jek:
Hrabra četa svedj je manja —
Lije krv — a bez ufanja!

Junak Risto, biesan lav
Ogreznù u krvi sav,
Al kó vulkan ognjem diše,
I svu četu njim nadiše.

Napuni se poljana
Lešinami pogana';
Pada četa nevjernika'
Kó pod kosom trubeljika.

Več Bugari Kandiju
Obrubili krvcom svu,
Al kad noćca s neba sašla,
Već Bugarah malo j' našla.

Dan kad svanù s izhoda,
Al prosbori vojvoda:
„Oj sunašce, bujno l' siješ —
„Zašt' Bugarskoj, zašt' se kriješ?

„Sijni sunce, Bugarskoj,
„Jadnoj sijni jednoč njoj!"
Smutiše se časak oči,
Al pomaman opet skoči:

„Juriš, tko je Bugarin,
„A junačke majke sin!
„Juriš braćo! Sudnji danak
„Nek nam bude liep sastanak!“

Kano munja pohrli,
Smrt da crnu zagrli;
Poput groma mač mu kreše,
Stere preda-nj turske lieše.

Spomenik si sagradì
A od mrtve Turadi:
Kad ga dižè dost visoko —
Sklopì junak pod njim oko! . .

Padè zrnom pogodjen;
Iz zasjede sad na plien
Poletiše Turci jadni,
Kó iz gore vuci gladni.

Risto bjaše turski stra' —
Mnogo j' vriedna glava ta:
Tko ju paši preda kletu,
Čestit bit će na svijetu.

Ture glavu odsiečè,
S njom niz polje potečè:
Al ga drugi robski skote
Nožem udri — glavu otè.

Al i njemu loša kob!
Njega treći smaknù rob;
Trećeg opet ini ubì —
Ovom' peti glavu srubì.

Iz pokolja janičar
Nosi paši skupi dar;
Kad pred oči stupi paši —
Al se paša puške maši:

„Crkni, hrdjo, jadni pse!
„Što me liši osvete,
„Nedoniev mi živa vuka,
„Da zadrhće s turskih muka'!"

Zaorio samokres
Kó u gori silan tries:
Padè Turčin — junak zao
Gorega još pokarao.

Miloševa banja.

Sried Kosova polja ravna
Vrielo j' „Banja Miloševa“,
O njem bajka starodavna
Od Vidova priča dneva.
Grob je tude, bajka teče,
Deli-Miloš-Obilića;
Car-Murata kod posiečè,
Tù metnuše divnog tića.
Pa pobožan svijet hodi
K svetoj banji, da se mije;
Jer je divna moć toj vodi:
Kriepi, u kog sile nije . . .

Kad se tebe, banjo, sjetim,
Rod svoj — nov mu krstitelju —
Krstio bih vrutkom svetim,
Da mu ljagu mijem velju!
Ah al zalud! — Četir vieka

Vrije veće sveta banja,
A još nebjè rodu lieka
Od pobožna vjerovanja.
Grdne ljage jošte eno:
Brat za brata srca nema,
Brat još griešan driema lieno,
Dok svim dušman biče sprema!

Slavuljica.

Slavuljevo gnjezdo
Javor-grmak skriva,
Slavuljčad u gnjezdu
Cvrčeć se odziva.

Izdadè ju cvrkot,
Pa ju griešna ruka
Odnese negledjuć
Majčinijeh muka'. —

Obleće si gnjezdo
Majka puna jada,
Ah al zaman — čeda
Nestadoše mlada.

Slavuljica plače,
Za mladima cvili,
Ah al nikog nejma,
Da se tužnoj smi li.

Da se tužnoj smili,
Pa joj natrag dade
Milovanje drago,
Da utješi jade.

Maleno srdašce,
A pretežki boli —
Ah kako bi jadno
Moglo da odoli?

Glavicu položi
Med grančice dvije —
U prociep se trznù —
Srce joj nebije.

Kamenje je tvrdo
Njenu smrt vidilo —
Ganuto je sámo
Suze nad njom lilo.

Brodarova ljuba.

Pred kolibom djeva sjedi
Baš uz more sinje,
U visoko gleda nebo,
Dragoga spominje,

„Što mi dragog nevodite
Zviezde, nevjernice;
Nehajete l' — jasno vama
Potamnilo lice!

„Bijesno je sinje more
A tvrde stijene —
Gdje si dragi, gdje si bolan,
Da utješiš mene!“

Tu zvjezdica s neba pade
Baš u sinje more,
Djevojci se dvije suze
Niz lice obore . . .

Ah da znadeš, dievo liepa,
Čija j' zviezda pala —
Mnogo bi se i premnogo
Bolna naplakala!

Sliepac.

Pod stoljetim dubom čeljad sjedi;
Slabi glas ju dozvà pjesme nove,
Štono sliepac, samoranik siedi
Uz guslice pjeva javorove.

Čase slavi, gdje je stolovala
Sried kolibah zlaćena sloboda,
Gdje bosanska grud još nije znala,
Što je bol, kad robstvo srce gloda.

O prošlijeh sliepac pjeva časi',
Gdje sc krasnoj Bosni po poljanah
Nekidahu od srca uzdasi
A s ljutijeh zulumčarskih ranah.

Sad mu okom biser-zrno bljesnù
Suza to bje, ljutog robstva žrtva;
Suha ruka u krilo mu klesnù —
Mukom čeljad muči, bolom mrtva.

Bolan sliepac pjevati prestade,
Al njegovu slušao je piesan
Stvor, koj bolu smilit se neznade,
Slušao ju paša, Turčin biesan.

„Život ti se, krstu, nedopada,
Pusti Turci tebi omrzeli —
Nuder kolac nek te spasi jada,
Turčin daje, što si raja želi!"

Podiže se starac uvriedjeni,
A lice mu zasjà svjetlom jasnim;
Lupi guslam' o kamen studeni,
Gusle zvukom zazvuče užasnim.

Posliednji je sliepcu čas to bio;
Turskieh neće trpjet više zalah —
A kó vieran pjevač nije smio
Preživljeti milieh si gusalah . . ,

Iza dana noćca dodje niema
Pa u lahki sanak svijet krije,
Al za pašu blaga sanka nema,
Divlje srce sve to divlje bije.

Uprav pónoć. Muklu piesan sada
Uz guslice ljuti čuje paša:
Sluša časak — groza ga popada —
Vidi sliepca — za ćordu se maša.

Lice zasja sliepcu svjetlom jasnim,
Pred pašine noge guslam' lupi,
Gusle zvukom zazvuče užasnim —
Paša pade, na noge nestupi.

Osveta Rusije.

Sa zapada galski oró prne;
Kud proleti, priẹstolja obara,
Kud udari, čeznu carstva stara,
Tko neznadè straha, pred njim trne.
Sviet se strašnoj sili splašen divi,
Al još nije mjera slave puna:
Na sjeveru još je sokó sivi,
Što s' orlova viek neboji kljuna.

Narod diže silni Gal na novo,
Narod svoj i zarobljeno roblje,
Il da nadje u daljini groblje,
Il da gnjezdo sruši sokolovo. —
Po Rusiji ravnoj dušman vrvi,
Rus se bori, dnšman svedj se roji,
Napilo se polje tople krvi —
A pred zlatnom Moskvom dušman stoji.

Vierna djeca, silni narod sbori:
„Neboj nam se Moskvo, majko mila,

Dušmanska te neće skvrnut sila!" —
A gle, groznim plamom Moskva gori.
Klone dušman, natrag bi se vraćo,
Al svud Rusi razjareni kliču:
„Majku Moskvu osvetimo braćo!" —
A mačevi orlu se domiču.

Rusi vierni kano lavi lete,
Pobiedjene dušmane smione
Do oholog senskog grada gone,
Tamo majku Moskvu da osvete. —
Tu car djeci svojoj progovara:
„Nepalimo Pariz – et' osvete!"
A Evropa s' čudi srcu cara
I velikoj duši „Ruske svete."

Prag.

Genij Čehah zamislì se jednom,
Dobu slavnu s dobom sravnì biednom;
Tad se s težkog okamenì jada . . .
Kamenu bje ime Praga-grada.

Na Višegradu.

Višegrade, diko ti vitežka,
Sunce česko — česka ràno težka!
Zlatan njegda bio, oltar zlatan
A u srcu zemlje sretne, slavne .. —
Al je udar sudbe neodvratan,
Ljuti udar slavske sudbe davne!

Nad studenu vodu, nad Vltavu
Višegrade dičnu njegda glavu
Sjetno diže — snuždeu oró sivi —
Poput starca temerita, sieda,
Nepažena od unukah živi' —
Da ti srce strne od pogleda!

Al tu šumi Vltava rijeka,
Višegradu sestra odvijeka;
Divno šapćuć zemljom českom hrli,
Višegradu bratu noge ljubi,
Hladnom rukom tješeći ga grli,
Biser-kapljom mrki skut mu rubi.

Ćuj što šapće Vltava pramajka,
Čuj o brate, sladka ti je bajka:
„Pobratime, zlatan Višegrade,
„Jošte žive staročesko pleme,
„Staročeskih grudih još imade,
„Pozlatit će vitežko ti tjeme!“

Hanki.

Stoje Česi na stijeni
Višegrada zlaćenoga
Kraj crkvice starodavne,
A kraj groba Hanke svoga.
„Nek nebudu njemu težke
„Tvoje stiene, Višegrade!“ —
A iz očj'uh biser suze
Prosuše se na hiljade. —
„Bože daj mu pokoj vječni;
„U milosti ti učini,
„Svaki Čeh da kano Hanka
„Vjeru čuva domovini!“ . .

Dolazit će k Višegradu,
Kó što sada dohodiše,
Česi jošte za vjekove,
Kad nebude nas svih više;
I do groba Hankina će
Djecu vodit češka mati,

Pa će tudjer o českijeh
Svetiteljih njim pričati:
„Kó što j' Hanka milovao
„Dragu zemlju pradjedova'
„Ljubite ju i vi tako —
„Sveta vam je zemlja ova!“

Žižkin dub.

Na poljani kraj Trocnova-grada
Viti dub se diže k nebu gore,
Pod njim majka sried· bolovah mlada —
Svete su te muke, što ju more . . .

Odlanù joj — rodì s' Žižka diete:
Dubovo mu žilje kolijevku
I dušeke mekane izplete,
Zelen-lišće šušti mu popievku.

Proletiše dani — Žižka s' diže;
Svjetove u srcu nosi nove,
Smjelim duhom do neba dosiže,
S neba skida osvetne gromove.

Českoj zora iza tame sviće,
Sijnù krv na njemu nebu plavom,
A Čeh: Žižka, Žižka, samo kliče —
Opojem je pobjedom i slavom . . .

Žižka umriė — kano zviezda stupi
On na nebo česko, viek da sjaje —
Ah al česki sada mać otupì,
Kob oborì na rod nove vaje.

Muči pjesma „božijeh ratnika“,
A krv česku ljute guje piju;
Nejma Žižke, nejma osvetnika,
A dušmanin česku sgazì šiju.

Narod česki — stado razagnano —
Sa zuluma vapije, leleče:
„Gdje si Žižko, gdje si naša rano.
Da nam krv bar osvećena teče!“

Al daleko bješe svedj osveta.
Za njom narod umire od želje,
A kroz pustih dugih dvjesta lieta'
Čezne sjena od prošlosti velje! —

Čvrst još u šir tvrde mišce širi
Čehom sveti dub, gdje s' Žižka rodì;
A kad lahki samo vjetrić piri,
Šapće Čehom o davnoj slobodi.

Sad k Žižkinu dubu u svom vaju
Gredu Česi; sieku drvo sveto,
Njim da gole ruke oružaju —
Nek dušmansko drhće pleme kleto.

Tu seljanin sjekiru nataknù
Na to sveto drvo; — kad zama'ne,
Kan' da Žižka ljutim mačem maknù,
Tako leti iver na sve strane.

Tamo kovač tvrdo gvoždje kuje —
Kladivo mu na drvu Žižkinu:
Od udarca iskra odskakuje,
Kó dušmanin, mač kad Žižkin sijnù.

A tu čoban nosi šestopera
Ne zlaćena, već od duba sveta:
Njim vukove gladne smjelo tjera, —
Pastir Žižka — vuk dušmanska četa . . .

Tako spremì kuku i motiku
Ćeski rode, da na mejdan podje,
Na svet mejdan svietu na vidiku —
Sretan dušman, boju čas nedodjè!

Jan Hanibalec.

Iz bijela Carigrada
Dojezdili poklisari
Do Rudolfa kralja dičnog
U Prag Zlatni, grad prastari.

Nakitì se po gospodsku
Krasni Praže, slavni grade:
Junak, rek' bi, na uglede
Med djevojke spreman mlade.

Kralj ponosno poklisare
Časti, kako s' časte gosti,
A Turad se čudom čudi
U djaura toj sjajnosti.

Tad povede goste Rudolf
Uz viteze odabrane
Pred zvjerinjak, gdje s' jeleni
I ponosni lavi báne.

Al tu gnjevan, nenavidan
Kralju paša progovori:
„Znaš li, kralju, turski adet,
Kad gospodin gosta dvori?“

„Vitez Turčin tad udara
Na bijesna u nas lava —
Da sviet vidi, da j' junačka
Na ramenu Turkom glava!“

Studèn kralja mraz obasù,
Krvca mu se licem proli
Pa zastidjen obazriè se
Po vitezih tieh oholih.

Djaur smeten — smješi s' paša,
Kralj obara stidom oči —
Al tu vitez Hanibalec
Ponosno pred kralja kroči.

„Svietla kruno, daj na mejdan
Da izadjem ljutom lavu,
Nek sviet vidi, Čeh da znade
Za junački ponos, slavu!“

Dižè glavu česki kralju,
Ture u grud crv uštinù,
A vitezu ponosnomu
Britki mač u ruci sijnù. —

Grozno riknù biesan lave,
Da svjetina sva protrnù . . .
Junak kroči, lav poskoči —
Zemlja pije krvcu crnu.

U metežu borioci:
Mač prosieva — lav svedj riče —
Sad umuknù, a svjetina
Urnebesno viče, kliče . . .

Al u slavju Hanibalec
Pred svojega stupa kralja:
Osvjetlao ime česko,
Za junaka kako valja.

Noćna igra.

Sa stijene u noć gleda
Turska kula podrtina;
Dost se noćih nagledala
I od noći crnjih čina'.

Pod tom kulom zulum turski
Mnogoj raji stvorì groblje,
Al i Turad polegnula
Tù nuz raju, svoje roblje . . .

Mjesec sija kano danak,
Dražestno se nebo plavî,
A pod kulom čeljad mlada
Ognjevito kolo savì.

Pjesma ori, kolu sbori
O ljubavnih sladkih jadi';
Neda sanka gluhoj noćci,
Igra, klikti svijet mladi.

Baš bjè noći o ponoći,
Al zašušti oko kule:
Trubeljike i kupinje
Zadrhtale, protrnule.

Izmedj krša, kobna stanka,
Poustale nieme sjene.
Na sablastno posijelo
Pohodile mrke stiene.

A u kuli vjetri pusti
Poskočnicu groznu šume,
Spominjući tužnu raju
I krvnike i zulume.

Jače svedjer vjetri šume,
Posred kule muklo huče,
Sad su jauk, gnjev su sada,
Kó da vije gladan vuče.

A još bujna čelad mlada
Izpod kule igra dolje —
Igra, klikti a nesluti
Davne biede i nevolje.

Al zatočì kolovodja
Hitro kolo lahkim skokom:
Što zatočì, k staroj kuli
Sokȍlovim svrnù okom . . .

Ej što sapè gromko grlo,
Što li stegnù grudi mlade?
Što li vidjè, što li začù? —
Ni sám mladjan reć neznade.

Kolo s' razsù, muče pjesme
O ljubavnoj sladkoj muci —
Da l' o djedih poslutiše
Divnu slutnju praunuci?

Da li niknù uspomena
O djedovskom davnom jadu,
Il uzdrmà osvetnički
Gnjev ognjeni čeljad mladu? . .

Pjesma o Sokolovcu.

U bostanu lijepa mi dieva,
Do nje bratac vit junače stao,
Da je čuva, kad slavulj pripieva,
Da je nebi pjesmom urekao,
Urekao, srce otrovao.
Bostan ti je poljana ta ravna,
U njem dieva — Požega je slavna,
A junak mi — Sokolovac brdo,
Što Požegu uz koljeno tvrdo
Kano sestru čuva — nepomičan,
Svedjer vieran, svedjer liep i dičan.

Potamnio polumjesec kleti,
Zastrt mrenom dušah junačkijeh;
Pobjegao paša — zmaj sapeti,
Gnjusan, trul, kó zastarjeli grijeh;
A pitomo nicat začè cvieće,
Gdje sám korov bjaše davno veće.

Ah tek niknù po krvavoj stazi,
Nov dušmanin da ga — opet sgazi! . .

Grozom opet tužna zemlja strnù,
Jer otrovan samum - vjetar dunù:
„„Eto Turčin, nove nosi dare,
Nove dare, vama muke stare!““

Al gle sveca — Sokolom ga zovu —
Iz tihoga pojde samostana,
Nosi rodu liek od težkih rana'
Učeć vjeru staru a svedj novu:
„Za krst častni i slobodu mrieti,
Amanet je vama djeco sveti!“

Tako Sokol svešteniče hodi,
Kudgodj hodi, stado svoje budi,
Kriepi plahe i nejake grudi —
A rieč mu čudesa izvodi.
No kad bješe stado okriepio
I na velje djelo pripravio:
Povedè ga na vrh čarnoj gori —
A sveštenik vojvodom se stvorì.

Pa to sveto krstovo znamenje,
Štono njekoč sirotinju kriepì,
Da joj zulum i ljuto sdvojenje
Živo srce nerazciepi . . .
Sad je barjak Sokolovoj četi,
Barjak svetog za nevine spása,
A pun groze i užasa
Za silnike, kiem zaprieti!

Jezdi Turčin . . . izpod biesnih ata'
Drhće zemlja — strah ju, rek' bi, hvata,
Al nedrhće Sokol-četa mlada —
Bjehu janjad, al su risi sada!
Juriš čini, zvijer razjarena . . .
Tvrda ti je ta planinska stiena,
Al su tvrdje još junačke grudi,
Kad se tigar osvetnik probudi!

Do dva dolom zagrmiše groma —
Jedan bješe: kó da crni pakó
Od bjesnila zariknù užasno;
Drugi bješe: kó da nebo jasno
Planù gnjevom na pleme opako . . .
A crn dim pod tamne sakrì skute

I Turad i kršćanske junake,
Te sad ćorde zasievnuše ljute,
Kano noćju munje kroz obłake.

U Turčina britka demeskinja,
A raja se, tužna sirotinja,
Tek oružjem sirotinjskim bije —
A u svakog ni takova nije.

Al tko nejma gvoždja ubojita,
Golom rukom na Turad se hita,
Ili ruši medj dušmane stiene,
Tvrde stiene, krvcom porošene;
Tko l' oružan s dušom se razstaje;
Mrijuć bratu još oružje daje,
Nek' njim sveti i brata i sebe . . .

A vrh čete sred najljućeg boja
Dična Sokol krila širi svoja.
Sad ga vidiš krotka sveštenika,
Gdjeno grede izmedj ranjenika'
I melema dieli nebeskoga,
A u ime Boga velikoga.
A kada se vrgne medj dušmane —

Misliš da je andjeo sioni,
Gdje griešnike krivnjom okaljane
Iz svetinje božje mačem goni!

I Bog djelo pomilovà sveto
Djelo tvrdom vjerom započeto!
A zaman je bjesnilo Turakah,
Jer urastè raja sred kamenja,
Te nit jednog uzmaknù koraka,
Nit izdadè krstova znamenja.

Al sad rieči vojvodske zaore:
„Juriš djeco, a s božjom pomoći!“
A kó bura usred crne noći
Srnù četa s čarne gore.
A kano što vihar lišćem vrši
I siono granje biesno krši:
Tako hrabra četa sa svih strana'
Mrvi kletog dindušmana . . .
Groznim plamom novi bojak buknù —
Al se Turad — kó da Višnji huknù —
Razpršila.

A kad noćca na zemljicu sadje
Tek još krvav trag od Turak' nadje.

A tkododj je Sokolove krvi,
Junačku mu sjenu blagosivlje,
Liepu goru, gdje dušmane smrvi,
Sokolovim imenom nazivlje :
Nek se Sokol spominje i znade,
Kad unukom ljepši čas nastade.

Rod Sokolov slobodan je danas,
A sred njega Sokolovac slavni
Ćelo diže — iz vremenah davnih
Svjedočeći zlatne uspomene,
Pradjedovskom krvcom posvećene.
I dizat će čelo u vjekove,
Tvrd spomenik slave Sokolove.

Dva brata.

Proletì iz gnjezda orlić
S orlom prvi krat:
Podjè bratac s bratom starjim
A u krvav rat.

Al u prvom boju momku
Sreća bjaše zla;
Mladjanu mu grad razciepi
Rana samrtna.

Kad mu bjaše umirati,
Sbori junak mlad:
„Trostruk mi je, brate dragi,
„Na srdašcu jad!“

„Jedan mi je jad rad majke,
„Što mi kucnù sat:
„Hoće li se od žalosti
Utješiti znat?“

„„Hoće, brate, — izmolit će
„„Milost kod boga,
„„Da u nebu nadje skoro
„„Sina miloga.““

„Drugi mi je jad rad ljube,
„Djeve milene,
„Da mi bolna kano cvietak
„Tugom nevene.“

„„Njegovat će majku tvoju,
„„Cvietak ubavi,
„„Uz nju će se tješit s tvoje
„„Žarke ljubavi.““

„Treći mi je jad još. brate,
„Što mi valja mriet,
„A junačkog čina neće
„O men' znati sviet.“

„„Hoće, brate, — preslavan ćeš
„„Dovršiti čin:
„„Za svoj tužni rod ćeš umriet
„„Kano dičan sin.““

„Još mi jedno, brate, reći:
  „Što ćeš jadan ti
„Bez svog brata, a sred pustih
  „Danah žalosti?“

„„Borit ću se, pa da budem
  „„Ja osvetnik tvoj,
„„I da budem brat ti vriedan,
  „„Oj ponose moj!““

Z l o s l u t.

D j e v o j k a.

Što si tužan, živote moj krasni?
Reci meni,
S čega ti se smutì pogled jasni
Zatravljeni?
Sladkim dahom cviet okò nas diše —
Zar te cvieće neveseli više?

M o m a k.

Bolna duša moja cvieću divnu
Nevjernje,
Duša moja svedj o trnu kivnu
Bolna snuje;
Sried cvijetka divna i šarena —
Ah ja c r v a vidim sakrivena!

D j e v o j k a.

O moj sladki ljubovniče, neka!
Slavulj poje

O razkoši divnoj mladog vieka,
Srce moje!
A potočić kliče preveselo,
Vjetrić hladi užgano ti čelo.

M o m a k.

Dopjevat će brzo slavulj sretni
Pjesme svoje,
Kukavičin čut ćeš uzdah sjetni
S puste tvoje;
Čuj gdje huči bura iz daljine —
Nedirnula duše ti nevine!

D j e v o j k a.

Utješi se, sladki ljubovniče,
Misli na me
I na ljubav, što u srcu ničè,
Da iz čame
Novi vijek dražestan procvate,
Sladak tebi — ì meni uza te!

M o m a k.

U z'o čas si obljubila mene!
Zle sam ćudi:

Ljubav s vatre izgori ljuvene . . .
Sbogom budi —
Srce tvoje nać uz mene neće
Nikad mira ni žudjene sreće!

Veliki petak.

U Njeg srce veliko, bezkrajno
Kano sunce bjaše čisto, sjajno,
Kojim s' griju svietovah miljuni :
S neba sadjè: ljubav njegva sijnu
I razagnà s crne zemlje tminu —
A sviet jedom kalež zanj napunì.
Na usta ga diže svoja:
„„Otče volja budi tvoja!““

Hram koprenom pozastrt je crnom:
Tu je tielo ovjenčano trnom,
Položeno sred grobnice svete;
K njojzi sbožno utiču se ljudi,
Tu pred spasom otvoraju grudi,
Jad kazuju, što jim srce gnjete:
Tu j' svim lieke i pokoja —
„„Otče, volja budi tvoja!““

A i mene bolnog vuče želja
K svetom grobu Višnjeg Spasitelja —

Ah utjehu blagu tudjer crpim:
„Slava tebi, Bože, za sve jade,
Samo nek mi milost tvoja dade
Snage, da jih — slabi crv — pretrpim!
Tebe slavi duša moja:
„„Otče, volja budi tvoja!“

Marija Margetićeva.

(1611.)

Dieva vodi osedlana ata,
Biesan ate hrži od inata,
Al djevojka poput golubice
Težke nosi na srdašcu vaje.
Suze lijuć niz bijelo lice
S vjerenikom junakom s' rastaje.

Krasni junak britku ćordu paše
Te već ata ognjena uzjaše,
A djevojci grud se bolom trese,
Blagosivlje dragog, Turke kune,
Moli ata, dragog da donese —
On već jezdi, kó kad vjetar dune.

Prodje vrieme, momci se vratiše
Samoj Mari nejma dragog više;
Hrabri junak dopanuo ranah,

Iz junačke te mišice mlade
Klonù ćorda — a on sred dušmanah . . .
Krvnik paša smaknuti ga dade.

Kad to čula Mara golubica,
Stvorila se gnjevna sokolica;
U skut krije oružje ubojno
Pa do biele Požege poleti —
Nek se mladjan posveti joj vojno,
Kad ga vierna ljubovca osveti.

Bijela je zabielila zora,
Mara stiže do pašina dvora;
U dvore mu ponosno ulazi,
Nit se slugam ulazeći javlja,
Nit na roba junakinja pazi,
Što ju rieči surovom sustavlja.

Rob ju rukom prihvatiti htjede,
Al njoj ustne zadrhtaše bliede,
Biesna s' lati noža izza pasa —
A rob jadan u krvi ogreznu;
A dok s' drugo robje od užasa
Razabralo — djevojka izčeznu.

Basamake strme preskakala,
Pa već paši pred ložnicu stala;
No tad robje podignulo viku,
Mara trže samokres ubavi —
A svem podlom robju na vidiku
Drugo Ture dušom se razstavi.

Srnu Turci, jatagani sijnu —
Topla krvca polì grud Marinu;
Junakinja divna još neklonu,
Jošte jedan samokres zaori —
Treće Ture pade — a smionu
Pustiv dušu — Mara se obori.

Majka i sin.

Crn vani mrak i mraz, a vihor vije.
U izbi još tu stara mati bdije:
U boju sin, njeg' čeka, da se vrati —
Sam znade Bog, što bolna trpi mati;
„O diete moje, sine moj!“
To jedini je uzdah njoj.

Sad dvanajst baš sa crkvice je tuklo,
Kroz crni mrak odjekuje još muklo:
Tu vihor ljut kroz malu izbu hukne,
S njim strašan zvuk, kó struna kada pukne —
A stara mati zacvili:
„Oj sine moj, oj premili!“

Umûklo sve, luč slaba jedva gori;
Što j' Bože to? — u sumraku se stvori
Kó bijel stup . . . unj upre majka oči,
A čuda gle! on kroči — bliže kroči . . .
„O drago diete, ti si, ti!“ —
I majka grli sina si.

„Ti moj si sin — a ja sam majka tebi;
Ti s' vrnù k men'! O kako s' vrnó nebi?
Tà neljubi na svietu tebę ni'ko
Kó majka ti — o moja sladka diko!“
U majci planù sveti plam —
Al hladan sin kó tvrdi kam!

„O sine moj, ah tamno ti je oko
I upalo pod čelo ti dubòko . . .
Da s' nagledjem tih očiuh ti crni' —
De k meni jih, de k majci svojoj svrni!“
Al sinak oka nesvrnù
A grozom majka protrnù!

„O Bože moj, kó led si studen, sine!
Ah k meni ajd', na grudi materine;
Tu ogrij se, još zâ te ima žara —
Hod', sine, hod' — ta studen srce para!“
Na grud ga uzè — on ko led,
Nepomičan i suh i blied.

U naručju si majka sina grije,
I ljubi ga i tople suze lije,
Na krilu ga kó slabo diete niše

I dah mu svoj na bliedo čelo diše —
Al zalud majci ljubav, trud;
U sina hladna svedjer grud.

Sad kokot već u zoru zapjet htjede —
Kad nagnù glè! sin k majci nstne bliede;
Njoj blaženoj kó sladke pjesni zvone,
I duša sva u divnoj slasti tone:
Sin drágu majku poljubì . . .
Dan svanù — sin se izgubì.

Od dragosti unj majka dušu prelì —
Al mrtvu već nju nadjè danak bieli:
Tê noći sin u ljutu pade boju —
Na samrti po majku dodje svoju.
S njim majka driema sladak san —
Probudit će jih sudnji dan.

Zmije.

Za samotnika vrača čuh,
On bjaše starac ćudi divne:
Za igračku si odabrà
I vierne drúge — zmije kivne.

Savladat znade zmijski skot
I pogledom ukrotit jednim;
Pitòme po njem plaziše
Ližući grud mu žalcem lednim.

Od cjelovah mu studenih
I srce ohladì u grudi;
On prezriè sviet — a s bojazni
Izprèd njega bježahu ljudi.

I umriè starac samotnik,
A suza za njim pala nije,
Da spomen njegov posveti —
Nad grobom gnjezde mu se — zmije.

Na starcu sviet se učio:
„Kó čovjek živi svoje doba,
„A tko se sljubi s zmijami,
„Tog progone još izza groba!“

Stanko Ilić.

(1664.)

Rastla kužna trubeljika trava,
Iz nje ruža niknù preubava;
To nebjaše trubeljika kužna,
Veće Rizvan, poturica ružna,
A uz njega lijepa Fatima,
Jedinica krvoloka age:
Ona — lijep danak ćudi blage,
On — najgori medju zločestima.

U jezero — u junačko oko
Zagledà se, utonù duboko;
Pa sad muke muče ju ljuvene —
Bog bi dó, da srce nepovene!
Kó u gaju košuta ranjena
Čami Fata sama sred čardaka
Priželjkujuć neznana junaka,
Divno momče — sladka uspomena!

Mjesec srebrom poljanu obrubi,
Fata čeka, kog joj srce ljubi.
Sijnù oko, drhću grudi mlade —
U naručje momku Fata pade;
Blied se mjesec za oblake skrio,
Strah ga, rek' bi, oči zatravljene
U Fatime da ga nezasjene,
Ter s' kó suncu bolan pokrio . . .

Opet mjesec srebrom polje rubi,
K Fati dodje, kog joj srce ljubi.
Al govori Fata čedo krasno:
„Neznàn dragi, sunašce mi jasno,
„Kaži tko si? — tako t' biela danka!“ —
„„Kaurin sam u turskoj odori,
„„Sva o meni Slavonija sbori:
„„Čù li kada za Ilića Stanka?““

Prvi časak Fata zadrhtala,
Drugi časak na grudi mu pala,
Pa ga grli, kó što nikad nije —
Tek da srce unj sad neprelije!
„Tvoja bit ću, oj slavni junače!
„Medj svijetom lednim dosad zebo' —

„Ti otvorì meni prvi nebo —“ “
Na grud momka pritisnù još jače . . .

Obkoljen je grad Virovitica,
U njem biesni Rizvan poturica;
A kad noći bjaše o pónoći,
Al na bedem juuak Stanko skoči:
Pa dok Гure i pomislit može,
On već kuli krovove ohole
Vjenčó viencî od užgane smole,
Pa nestao — pomozi mu bože!

Pritisnule polje crne tmine —
Stanku sjaje oči ljubovčine.
S njom silazi sa čardaka njena:
Već uzjaše konjica ognjena —
Al ljut riknù Rizvan-aga sade,
Golim nožem na kćerku s' obori,
No tu puska sijnù pa zaorì —
Rizvan pade — glasa mu nestade.

Savila se oko Stanka ljuba
Kano bršljan oko silna duba;
A dok polja dohvati se ravna,

Pusta nоćca izčeznula tavna:
Ti vijenci kobni razcvaše se,
A ohola Rizvanova kula
Osvetničkim plamom uzplanula —
Turad s' u njoj od užasa trese.

Al kó sivi sokoli îz gore
Junaci se slavonski tu stvore,
Pa na Turke u kuli udare,
Da se svete za grijehe stare . . .
A kad sunce sijnù na nebesi',
Al satrše grad Viroviticu —
Blažen Stanko vodi vjerenicu,
Domačica da mu kuću resi.

Mato Delimanić.

(1607.)

Jedan listak iz prošlosti davne
Da razvijem a pred rodom svojim;
Divan listak i zlatan i krvav,
Zlatan po tom djelu junačkome
A krvav po mučeničkoj muci —
Nek se obiem ponose unuci!

Ustanula na oružje raja,
Djeca liepe zemlje Slavonije;
Gdje bijaše plač i težki jauk,
Sad se smjelo bojne pjesme ore,
Gdje stenjaše bolan rob do roba,
Tu se diže soko do sokola
A pred njima junak od junakah,
Srce plamen a mišica čelik —
D e l i m a n i ć, rájski spasitelju.

U Iloku kraj Dunava gradu
Dičan junak dično spleo gnjezdo,
Bedemi ga opasao tvrdim',
Crnom zemljom i kamenjem težkim
A vrh toga bedenom najtvrdjim:
Živim' grudma slavonskih junakah.
Sa Iloka-grada Delimanić
Kao oro na čvrstijem krilma
U ravnu se Slavoniju spušta,
Da on svetoj zemlji pradjedovah
Suze tare, robske lance krši —
Riječ Boga — pravednika vrši.
Na čas bog je u milosti raju
Pomilovó, mučenike svoje;
U milosti on je dopustio,
Da zama'nu ognjeni mačevi,
Da se sveti gažena nevinost:
A slavonske pìtome poljane
Lešinah se napuniše turskih,
Što li živu sačuvaše glavu
Kleti Turci, silni gospodari,
Strahom drkću — a pred robjem svojim!
Već u slavju raja glavu diže,
Zora puca a svedj stupa bliže
Sirotiinji velji dan spasenja! — —

Al još ljuta kob nedadè tako,
Zmaj bo stoglav dušmanin je turski,
A dok stražnju neodkupiš glavu,
Zaman druge krvcom s' napajao:
Dvije vojske iz ponosne Bosne
Slavoniju opet pritisnule —
I slobode zràku ugasile;
Treću vojsku — prebrojit je nemóš —
Osman-aga vodi iz Budima,
Da njom ruši gnjezdo sokolovo,
Štono savì Delimanić Mato.

No zmaj Osman zaman zube krši:
Oskvrnio svetinje u raje,
Porušio stanak sirotinji,
Pogazio sitna čeda majkam,
Pogubio kljasto i nejako,
Poraztjero golotinju raju,
Izmučio mukam' stostrukima,
Kó što pseto ranjenu zvier muči —
Al junaka Matu on neskučì.

Al je Matu zaboljela duša,
Što počinì Osman-aga zulum

Tužnoj raji — a bez osvetnika;
Pa on zato bielu knjigu piše
Te je šalje krvoloku agi.
„Neznam, ago. jesi li i vikó
Mejdan dielit sa junakom junak:
Jer s' uklanjaš tvrdom gradu mome
Pa se svetiš slabu i nevoljnu.
Jesi l' junak il si gladan vuče,
Janjad gnjaveć što pred gvoždjem drkće?
No da vidim, izadji mi, ago,
Da junački mejdan dijelimo,
Pa nek platiš rusom glavom svojom,
Što s' prolio krvcu braće moje;
Il nek i sám ja ostavim glavu,
Da me braća neproklinju moja,
Što ja vidjeh braću pogaženu —
A glava mi ostà na ramenu!“

Knjigu šalja Delimanić Mato
A njeg Kata vierna ljuba moli:
„„Vierni druže i živote dragi,
Evo tebe molim i zaklinjem,
Daj da s tobom u svet podjem bojak
Ako li mi ti pogineš dušo,

Neka i ja tad poginem bolna;
Šta će meni tad i sto životah,
Izim da mi srce bolom puca
Kukajući kano kukavica
Sa dva jada: što mi tebe nestà
I što braću kleti dušman gazi. —
Ako l' živu ti izneseš glavu.
I ja ću ju živu iznijeti
Kao bršljan u zelenoj gori,
Što se, slab, uz hrast sa burom bori!""

Kad to čuo Delimanić Mato,
Junačko mu zaigralo srce.
Ženu ljubi u ponosno čelo,
Pa blaženi blagosivlje časak,
Kad ugledà prvi puta Katu.

Dvije vojske zemlju pritisnule,
A medj njima poljana široka,
Gdje će mejdan dijelit junački
Osman-aga s Delimanić Matom.

Poletila do dva ata biesna,
Kó dvie zviezde da polete s neba;

Zasijnule do dvie britke ćorde,
Kó dvie munje iz oblaka crna;
Udario dobar na boljega,
Mrki vuče na arslana ljuta.
Ćorde zveknu, čarna gora jeknu —
Uzmaknuo vuče pred arslanom;
Ćorde zveknu, čarna gora jeknu —
Ture pade, nebilo mu glasa! —
Pociknuli od bjesnila Turci,
Pokliknuli u slavju Slavonci;
Poletili jedni prot' drugima —
Zemljica je zadrktala crna:
Pred slavonskom četom pojezdila
Vierna Kata — mislio bi, brate,
Da je la'ka iz gorice vila
Do junaka brata poletila.

Ljuti bojak nastanuo bješe;
Navaljuju ko pomamni Turci,
Al jih brabro Slavončad junačka
Dočekuje na to gvoždje tvrdo.
Delimanić izmedj vojske jezdi
Kó gromovnik po oblaku crnom,
A kraj njega junakinja drúga,

Vierna Kata, andjeo mu štitnik.
Gdje s' ukažu, nestaje Turadi
Kao klasja izpred oštra srpa,
A Slavončad mlada u nje gleda,
U nje gleda, od njih spas izgleda.
Kadno vikne junak Delimanić:
„Za krst častni i slobodu zlatnu!“
Tad uzplamte novom vatrom grudi,
A kom bjahu klonule već mišce
Taj oživi pa dušmane sieče
Novom silom a junačtvom starim. —
Ogreznuli u krvi junaci,
No Turadi odoljet nemogu;
Jer iz zemlje, rekó bi, izviru
Na bojište kano crni mravi,
Kad jim diete mravinjak razvrši.
Još Slavončad zato i nemari,
Dušmane bo nije vikla brojit,
Al sad eto rane njojzi ljute:
Kano paščad ponosna jelena
Obkolila kleta Turad Matu
I s viernom ga razstavila Katom —
A on zaman izvodi čudesa
Britkom ćordom, svojom osvetnicom

Slavan junak nežali mrijeti,
Jer on znade, što za njeg valjade;
Al kad vidjè, gdje mu vierna ljuba
Medj mačeve dospjela dušmanske
I medj zvjersku strast Turadi klete:
Tad ga guja za srdce ujede,
Pa s' medj Turad na konjicu baci
Kano soko medj gavrane cerne.
Deset Turak' skokom preskočio
A dvaest jih k zemlji oborio
Al mu tudjer at pod njime klone,
Turad grudi probi mu sione.
Veće šćaše sunce zaći raji,
Već zama'nu dušman smrtnim gvoždjem
Da razstavi dušom dićnog Matu,
Al tu sijnu britka kroz zrak ćorda,
Dušman pade — od vijerne Kate!
Poskočilo drugo Ture biesno,
Al i njega dočekala Kata
Dobrom ćordom a još većom srećom;
A već staše uzmicati Turci,
Kadno ciknu puška iz zasjede —
Junakinja Kata k zemlji pade!

Vidje l' kada, gdje mrki oblaci
Pritisnuše šumu u gorici,
Pa s' dubovi od vihora lome?
I gdje silan tad nenadan vihor
Prodre crnu oblačinu gustu,
Pa zvijezde izza dubja sijnu?
Tako, brate, smrt Katina u čas
Pretrgnula to bjesnilo bojno,
A iz očih slavonskih junakah
Sijnu tople biser-suze, kao
Izza dubja one sjajne zviezde. —
Sám neplače Delimanić Mato,
Već suhijem okom gledjuć Katu
Kano stupac od kamena stoji;
Nit cjeliva lešinu predragu,
Nit proklinje sreću svoju prieku,
Nit se ćordah turskijeh zazire.
Nit se prieti, kako ć' da se sveti. —
Al dok čami junak Delimanić,
Kako će da nemalakšu ini,
Kad su bez njeg i bez duše svoje?
Uzmicati stadoše Slavonci —
Al tu s' prenu arslan Delimanić,
Diže glavu biesno silovito,

Pa pogleda okom sokolovim,
A tko mu je pogled okom sreo,
Taj je u njeg gledat mogó more,
Gdje s' talasi strašnim biesom bore.
Dvie mu suze kanuše niz lice,
Al ćeš zaman sáma sebe pitat,
Il jih žalost iztisnù iz grudi,
Ili plaho očajanje pusto,
Ili srčba pomamna junaka!
Na ognjena konja sad se baci,
Cikne kao guja ogažena
Pa medj Turke oštrom ćordom srne —
Sva mu četa kó čudom protrne:
Jedan časak novi bojak plane,
Drugi časak — dušman na sve strane! — —

No pobjeda i preskupa bješe:
Jer u stražnjem okršaju biesnom
Dopanuo Delimanić ranah,
S kojih dušu junak izpustio —
Slavoniju u crno zavio.

Nestalo je Osmanove vojske;
Al zmaj stoglav dušmanin je turski,

A dok stražnju neodkupiš glavu,
Zaman druge krvcom s' napajao!
Slavoniju zemlju prelijepu
Opet novi pritisnuli jadi,
A Slavončad — stado bez pastira —
Od zuluma skučena vapije:
„Gdje si spasu Delimanić Mato,
Gdje s' andjele, junakinjo Kato!“
A ti jeci po svoj zemlji ječe,
Muklo ječe — kó da grešne duše
Iz očistca milostiva boga
Zazivlju si spasitelja svoga!

Dvie slavonske žrtve.

(1607.)

I.

Pojezdilo momče mlado
Niz požežko polje ravno
Ka Krndiji gori čarnoj.
Divan junak na svijetu,
A ljepšega još mi tursko
Odievalo nije ruho :
No junačke ljepote se
U njeg' danas nenagledà,
Nit će danas uzdahnuti
Za njim majka ni djevojka.
Bijeli je plaho turban
S obrvama sastavio,
Pa u živac baš taknuo
Uzendjijom biesnog ata.
A sramotit at se neda,
Već niz polje nagnù ravno —
Vihoru je — reć bi — takmac.

Za njim stupac gusta praha,
A kraj njega poskakuju
I brezuljci i seoca,
Poskakuju — pa nestaju.
Da neskaču jasne iskre
Izpred praha iz kopita,
Rekó bi, da konjic biesni
Ni zemlje se nedotiče.
Putem sreta ljute Turke,
A sreta i tužnu raju,
Al nemari jezdioče
Ni za Turke ni za raju.
Već on leti — krilat zmaju.

Od zapada već zarudi
Jasno nebo — baš kó oko
Onih jadnih kukavicah,
Štono kleti zulum turski
Ucvilio bješe ljuto — —
A Krndiji na koljeno
Krasni junak dojezdio.
Postajao, uzdahnuo,
Pa čas upró jasno oko
U požežko polje liepo —

A junački mu se pogled
Kó u ljuta risa smrači.
Al sad mahnu izpreda-se,
Dižè turban, a čelo mu
Ponosno i smjelo sijnù.
Razvedrì se kano danak,
Osmješi se, pa bijesno
Ciknù kano od radosti,
Ter u gustu šumu skrenù,
A za čas ga ponestadè —
Kud li dospjè, sám Bog znade.

II.

Jesi l' gledó strašivicu lovca,
Gdje na ljuta risa drhćuć mjerì?
Puška pučè, krvca risa obli,
Al on ranjen sad na noge skoči —
A iz predanj bolan lovac bježi.
Pa kad jadnog opet kob nanese,
Da prolazi goricom zelenom,
Pomno risu duplje obilazi,
Drhćuć strahom, da se u čas zao
S risom nebi ranjenim sastao! —

Prošle do tri godinice puste,
Odkad zemlja tursku pije krvcu
A s mačevah junačkih drugovah
Slavetića i Kolakovića.
U Kobašu gradu Kolaković,
A u Sirču, gnjezdu od junakah ,
Slavetić se udomio bješe,
A obadva vrh lješinah turskih.
Ali sreća iznevjeri raju:
Višnji htjedè, te se neizvede
Jošte sveto djelo od osvete.
Pogažena bješe bolna raja –
Nu kom' duša robovat neznaše,
Taj s' odmetnù u goru zelenu,
Da pod barjak stupi pravednički,
Koj razviše dva junaka slavna:
Kolaković i Slavetić dični.
Izgubiše zatočnici slavni
Vojske svoje i gradove tvrde,
Pa se sada — dva ranjena risa —
Ugnjezdiše u skriveno duplje
A u krilu majke oo junakah,
Te ponosne Krndije planine —
Da Bog dade, da s nje sunce sijne!

Do sto četa junakah im broji,
Al tisuće pred njom drhću Turak,
Tieh Turakah, što junake slavne
Težkom silom nadbiediše svojom —
No ih skučit nikad nemogahu.
A šaptneš li tek imena slavna
Slavetića i Kolakovića:
U čas Turad težka hvata groza,
Kano da im derviš zaprijeti,
Da će kugu oboriti alah,
Da s' osveti s grijehah i zalah.
A kad raji spomeneš imena
Dvajuh njenih zatočnikah slavnih —
Što je staro, sve ih blagosivlje,
A u mlade ćeljadi srdašce
U čas plane kano oganj živi,
Pa tko j' junak bio i nebio —
Golom dušom sad bi ndario.

III.

U dubravi gustoj na Krndiji
Razsulo se čadorje bijelo —
Junakah su slavonskijeh stanci.

Zašuštilo kroz tišinu lišće,
A na lake noge skoči straža,
Štono čuva gnjezdo sokolovo.
Medj dubljem se turban zabijeli,
Za časak se deset gujah pruži,
Deset gujah — pušák' ubojitih.
Al sad Ture do tri puta zviždnù;
A već eto med čadorjem bielim
Na konjicu lijepa junaka,
Što lećaše kano tica laka.
Sve pred njim se uklanjaju momci,
Kao dobri, brate, pred boljime;
A kad stupi pred čador vojvodam,
Al ga grle obadvje vojvode
Kó jedinca svoga rodjenoga:
„Gdje si, sinko, naše desno krilo
Zaostao, te nas u čas zao
Skoro veće ucvilio bješe!“
Al im junak odgovara mladi:
„Nepitajte, dvie vojvode slavne;
Jer ja nosim abar prelijepi,
S kog će braća osvetiti raju.
Eto vama poručuju fratri,
Božje sluge, sirotinjski oci,

Da će kleti od Požege paša
Vojsku vodit do Osieka grada
Na zapovied budimskom veziru,
Pa il noćas Krndijom će proći,
Il bijeloj zori u prozorje.
Još nas fatri pozdraviše, samo
Da ga liepo momci dočekamo.“ —

Oživljela dubrava čadorjem,
A za časak — čuda golemoga,
Stvoriše se iz lavovah vuci:
U tursko se odjenuše ruho
I vojvode, sokoli slavonski,
I junaci drugovi im vierni.
Hrže bojni osedlani àti,
Podvikuju hrabreni junaci,
Zveči sjajno kovano oružje —
A još dolom raznose se jeci.
Kadno rukom tek vojvoda mane —
Sve ušuti, a čete nestane:
Zaostali bijeli čadori
Baš kó ovce u zelenoj gori.

IV.

Baš hotjaše mjesec iza gore
Da pomoli to blijedo lice,

Kadno pade na Krndiju vojska,
Silna vojska paše požežkoga. —
Htjela Turad da neide noći
Preko klete Krndije planine,
Da ih kako guja neujede,
Ili ljuti ajduk iz zasjede,
Već u polju požežkome noći
Da s' naljube liepih kaurkinjah,
Pa kad biela zora zabijeli
Tada gorom Krndijom da podju,
A ajduke gjaurske mimodju.
Al kad vidjè Husejn-paša silni,
Da je muka Turkom od ajdukah —
Planù, brate, i stidom i gnjevom,
Pa on riknù poput biesna bika —
A Turad se uz tvrdo kamenje
Na Krndiju ponosito penje.

Prvo brdo Tnrci prevalili,
A nit tkogodj izustio riečce,
Nit u paše srčba popustila;
Drugo brdo Turci prevalili,
A još momci kó kameni muče,
Al u paše, rek bi, gnjev prestaje;

No dušu mu nješto pritisnulo:
Obzire se oko sebe često,
Sad se maša za oružje sjajno,
A sad drûgu kan da će prosborit;
Al mu nješto govorit nepusti,
A riječ mu umire na ustih.
Nezna vojska, što je paši muka,
A sam paša znade i neznade. —
I na treće brdo Turci došli,
Al se paša obzire sve češće;
A da j' tkogodj oštro pogledao,
Vidio bi, gdje mu mrko lice
Bliedne, ko da j' nanj sto morah palo,
Pa krv iz njeg u čas izsisalo.
Bolan paša već osjeti živo,
Kakva mòra srdašce mu para,
Strahom bliedne — zaman Turad vara. —
Sad se prene, pa kó sanen vikne:
„Kukavico Ibro, zapjevaj mi!“
A Ibrahim 'vako pjevat stadė:

„Zavijala do dva gladna vuka,
Na Krndiji ponosnoj planini,
Vuci viju, pa se jadni priete,

Da će izjest lave Osmanlije,
I njihovo satarisat carstvo,
I pogazit istine Korana,
A nametnut gjaur — vjerovanje.
Još se hvale do dva gladna vuka.
Da će Turke učiniti robljem,
Da će Turci plaćati im harač,
A paše će, vele, vino nosit,
Dok gjauri pašinice ljube. —
Tako viju do dva gladna vuka; —
To nebjahu do dva gladna vuka,
Beć to bijaše dvoje ajdučadi
Slavetiću i Kolakoviću — — — "

Kadno paša čù imena kleta,
Guja mu se savì oko srca,
Pa on tržè pušku iza pasa,
A već Ibre nebi živa bilo, —
Al tu gora sijnù pa zagrmi,
A sto Turak, ogreznù u krvi —
Husejn-paša medju njima prvi! —

Ranjen paša podižè se opet,
Kó vuk kad se iz gvoždjah iztrgne,

Al zagrmi opet sto pušakah,
A iz gore srne sto junakah,
Sto ajdukah — no ajduci da su,
Još se paša pomamio nebi.
Al kad vidjè, gdje na njega Turci
Udarili mjesto ajdučadi —
Stade kleti i sebe i Turke
I nevjeru dušmanina svoga,
Onog kletog age našičkoga;
Gnjev mu pjenu natjera krvavu,
Te se sruši u zelenu travu.

Još se diže i drugi put bolan,
Al već s druma nestanule vojske
Do no trista mrtvijeh momakah,
Što smaknuše slavonski ajduci. —

Razbjegli se po Krndiji Turci
Kuneć kletog agu našičkoga,
A nit kune niti tko spominje
Dvie vojvode, dva junačka tića:
Slavetića i Kolakovića. — — —

V.

U Požegi na čardaku svome
Husejn-paša ljuto ranjen leži,

Kano guja ljuto satrvena.
A još jadan pridigó se nije,
Kad bijelu veće šalje knjigu
Na koljeno budimskom veziru.
Kad li vezir knjigu razumio,
Planù bolan kao oganj živi :
Gdjeno Turčin izdadè Turčina,
Požežkoga Husejn-pašu dičnog,
Kukavica aga od Našicah.
Zaklinje se budimski veziru,
Da će grozno osvetiti bruku
Nanešenu prorokovu puku.
K sebi zove agu našičkoga,
A kad aga na zlo ni nesluteć
Dodje bielu dvoru vezirskomu,
Da s' pokloni gospodaru svomu,
Pa ga liepim da daruje darom ;
Al ga sluge sada saletiše,
Uzdarje mu tursko narinuše,
Nesretnika dvoru na kapiju
Objesiše — žalostna mu majka !
A vezir se smješi sa pendžera,
Kako s muke lomi se nevjera. — —

Ozdravio Husejn-paša jadni,
Ozdravio od radosti puste,
Što je aga poginuo sramno.
Al našički novi aga dodje,
Zao prorok da ujede pašu
Oštrim zubom baš u srce živo :
Husejn-paša od njeg razumio,
Kako mu se sad rugaju Turci,
Kako mu se rugaju ajduci,
Kako mu se i sva ruga raja
Pjevajući, kako Husejn-paša
Ruse glave mentovà Turčina,
Jer ga gorski razbili ajduci,
I izjeli kano mrki vuci! —

Pomamì se Husejn-paša silni,
Pa on čupa sijedu si bradu,
Razbija si rukom grudi stare.
I udara glavom o duvare ; —
Al u taman — sva mu muka zaman ! —
Biesan bježi iz dvorovah svojih,
Al sve zaman — crv ga jedan muči —
Svud mu kleta pjesma o njem zvuči. —
Uzjašio ognjena konjica,

Niz požežko liepo polje leti,
Al sve zaman — crv ga jedan muči,
Svud mu kleta pjesma o njem zvuči.
Zavuko se u dražestni harem,
Da s' ljepotom djevojačkom lieči,
Al sve zaman — crv ga jedan muči,
Svud mu kleta pjesma o njem zvuči.
Nigdje lieka bolnom Husejn-paši,
Gdjegod bio, crv ga jedan muči,
Svud mu kleta pjesma o njem zvuči! —

Tad dželate ljute k sebi zovne,
Pa im vikne, kano bik kad rikne:
„Odlazite od sela do sela,
Od gujskoga do vučjega gnjezda,
Pa mi trojstruk sabirajte harač,
Dok mi godjer gjauri prokleti
Neizruče paščadi ajdučke
Slavetić i Kolakovića.
Ako li vas poslušali nebi,
A vi kletu Krndiju planinu
Izsiecite — nebilo joj traga!
Pa sve kolce iztešite vite,
A na svaki gjaura nabijte!

Ako li tko doveo bi meni
Ono dvoje paščadi ajdučke,
Zasut ću ga zlatom i alemom;
A tako mi proroka svetoga.
Paša bit će pr'je jedinca moga!"

VI.

Blago onom, tko si stanak nadje
U živome srcu roda svoga;
Blago onom, tko je za života
Počinio dobra sirotinji;
Jer tkogodj je na svietu tome
Za uboge težki krst nosio —
Za njega će jednoč od milinja
Sto krstovah nosit sirotinja.

Već dželati godinicu danah
Haračili, raju izmučili
Svim' mukami, što ih crna duša
U Turčina može izmisliti;
Al dok vruća krv u raje teče,
Dvie vojvode pusta izdat neće,
Zaman prošla i godina druga,
Jer zna raja — ma joj s' jadi množe —

Ni Bog prostit nevjeru nemože.
A kad bjaše godinica treća,
Pogledale dvie vojvode slavne
S gore čarne na požežko polje,
A kadno ga ugledaše bolni
Poharano, krvi poškropeno
I ljutijem ognjem popaljeno,
Kó žrtvenik, brate, mučenički:
Tad im duše tugom protrnuše,
Pa dva sada zaplakaše lava
Kao sitna dva goluba plava! —

Sa požežke kule Husejn-paša
Smrknut gleda to liepo polje,
Štono njekoč bjaše kó djevojka,
A sada se kano udovica
Porušilo, u crno zavilo. —
Misliš, da će ta nevolja ljuta
Prodriet gvoždje Husejnove grudi;
Al u njega srce od kamena,
Pa sad glavu izpravi ponosnu,
A licem mu paklen smieh se prosù.
Obazre se, a gle pred njim stoje
Dva Kaura rukuh skrštenijeh.

Plaho ih je paša pogledao,
A kad vidjè, gdje mu raja mirno
Dočekuje te oštre strijelje,
Štono na njih iz očijuh baca,
Nasmješi se gnjevno pa prosbori:
„Nuder, što se kršnijem junakom
Gjaurskima od Turčina rači!“

Al mu Gjaur mirno progovara;
„Ljuti harač udaraš na raju,
Trgaš srce Slavoniji liepoj,
A rad dvajuh gorskijeh hajdukah:
Slavetića i Kolakovića.
Prosti harač biednoj braći našoj,
A evo ti hajdučkijeh glavah!
Čestit pašo, ja sam Kolaković,
A kraj mene brat mi Slavetiću;
Iz nas, pašo, štogodj hoćeš radi,
Slavonija samo da s' pomladi!“

Prvi časak od čuda je paša
Mrke oči izbuljio silno,
Pa zapanjen sám vjerovò nije,
Kakve pred njim ajdučke su zmije.

Al se u čas prenù kó iza sna;
Planù u njem srčba preužasna,
Pa se maši oštra jatagana,
Te poskoči kao ljuta srda;
On zamane, no kó stiene mirni
Kolaković i Slavetić dični
Pred njim stoje — umirati vični. —
Al gle ćuda! kao munjom dirnut
Pusti paša jatagan iz ruke,
Pa u čelo pjesti se udari,
A tielo mu studen znoj oblije.
Dva tri časa Husejn-paša silni
Smrknut oči preda se je upró —
Stiena j' rek' bi, da mu siedi' brci
Zadrhtali niesu od bjesnila,
Ko jastrebu ranjenomu krila.
Tada muklo vojvodam prosbori:
„Bre Gjauri, još se Turčin nikad
Nezastidì s ponosna inata!
Nek ponosnog Husejn-pašu znate.
Ja poklanjam život obojici;
Nek s' nekaže: Veća duša bjaše
U hajdukah neg' u Husejn-paše! —
No nemogu harač prostit raji.

Jer ja harač već sultanu javi;
Da od mene bude dar ubavi!“
Al govori junak Kolaković:
„Nemolismo od tebe života;
No kad htjedè sám da nam ga dadeš,
Hvala naša nek ti je uzdarje!
A što glavom kupit nemogosmo,
Da Bog dá kod cara izmolili:
Mi idemo do bielog Stambula —
Nebi l' braći tuga odlanula!“ —

VII.

Odjezdila do dva pobratima
Do biela grada Carigrada,
A pred sjajno koljeno sultanu,
Da vidaju raji težku rànu. —

No sve muke te bijedne raje
Ni mukama nazvati nemožeš
Prama muci što Husejna mori:
U grudi mu, rek bi, ugnjezdi se
Sav pakao i svi dusi crni.
Grozno mrzi dva dušmana svoja,
I pred Turci i pred rajom što ga

Žigosali žigom od sramote;
A kad dodje čas osveti ljutoj —
Moradè se pokloniti njima,
Nesmijući smrvit klete guje,
Da junački već se glas netruje!
Danom hodi kulom kó pomaman,
Piesti prieteć, kano bivol ričuć,
Da s' družina od užasa trese
Noći s' valja po mekom dušeku,
Kó da s' kúpa u ognjenu moru,
Pa kuneći dočekuje zoru.

Sada ciknù: „Oj paščadi kleta,
Valah Husejn osvetit se znade,
Te on neće doživjet sramote,
Da se vrati hajdučad izdajna,
Pa junake Turke iz zasjede
Jošte vučjim zubom da ujede!“
Pa tad zove hitra Tatarina;
Bijelu mu dajuć knjigu sbori:
„Na krilata uzjaši mi zmaja,
Da prestigneš do dva kaurina,
I da predaš ovu knjigu bielu
U Stambulu sionom veziru

Prije nego što kaursko roblje
Tam doplazi, a u svoje groblje.“ —

Vrieme prodje, a glas raji dodje,
Da joj sultan oprostio harač.
Al bi raja i plaćala harač,
Samo da joj sa srca tko snimi
Težku žalost, što vojvodah nejma. —
Slavetića i Kolakovića
Tužna raja zaman svedj izgleda,
Kó siročad i oca i majku;
A dugo ih izgledala raja.
A svedj zaman, Bog ju pomilovó! —
Nezna ona, što lì Husejn-paša
Vezirskomu ortaku poručì,
Niti znade, gdje li u tudjini
Crna zemlja pod skut hladni primì
Mrtve kosti dvajuh mučenikah
Na svijetu rájskih zatočnikah!! —

Gdje je što.

Mlada ljeta. *(Uvod.)*

Pjesme liričke.

Strana.

Strana.

Strana.

Iz zavičaja.

Strana.

Pjesme junačke i raznolike.